

2002
5

Irka

VERESS MIKLÓS

Jég

Jég! Jég! Jég!
Palota az ég!

Hókirálynak
jégvárában
állok talpig
zúzmarában.

Ha volna még,
könnyem hullna,
Az is csak jég-
eső volna.

Boldog karácsonyt kívánunk minden kedves olvasónknak!

SZEPESI ATTILA

Betlehemezők

Három subás betlehemes billeg-ballag, hajnal óta havas szélben úton vannak.

Fejük búbján deres-darus prémkucsmájuk, papundekli-dobozukban csutkabábok.

Emberfiát fektették a jászolukba, kicsipkézett papírból a pokróc rajta.

Csuhébundás pásztorok is körülállják, fölöttük a szárnyas csillag, megsodálják.

Megy a három betlehemes kolompolva, mindenféle láncos kutya megugatja.

Leheletük odafagy a jégvirághoz, körülöttük láthatatlan angyal szálldos.

Háztól házig poroszkálnak, rikkantgatnak. Kapuk előtt meg-megállnak kopognának.

SZALAI BORBÁLA

Karácsony köszöntő

Szállong a hó pillezárnynon... Megjött, itt van szép karácsony.

Szobánk csupa gyantaillat, sziporkázik sok kis csillag.

Fények gyúlnak fenyőfánkon: Isten hozott, szép karácsony!

WEINRAUCH KATALIN

Gyertyafény

Libbenő fényt ringat a fenyőfaág, tüleveles lomb közt sok kis lángvirág.

Kinyíltak a gyertyák, apró csillagok, lángszirmoknak fénye szemekben ragyog.

Ünnepi gyertyáktól meghátrál az éj. Karácsony üzen: ember, higgy, remélj!

Tordon Ákos

Figura Ferkó

nál a kertbe „karóembernek”, madarakat riogatni!

De Figura nem szegődött el mádárjlesztőnek, orrunk előtt rázta két kicsi öklét.

– Várjatok csak! Majd meglátjátok, mennyivel különb lesz az én kabátom!

– Amit akkor vásároltok majd, amikor kolbász terem a kútágasunkon? – kérdeztem nevetve.

– Az én kabátomat nem adják vásárbán! Majd meglátjátok, attól kapom, aki adja! Tudom, mindenki elámul rajta! – hajtogatta. És fényesebb lett maszatos kis képe a kifényesített rézkilincsnél.

No, erre aztán kíváncsiak lettünk, de hiába váraoztunk a híres kabátra. Mikulás után is csak úgy ringyes-rongyos, madzagos kiskabátjában járt, mint már Mihály-nap körül, amikor még langy szellők fűdögálnak.

– Majd ha leesik a hó, meglátjátok – mondogatta.

A karácsonyi szünet első napján végre a földre terült a várva várt égi lepedő. Délutánra nekibuzdult a hóesés. És Figura Ferkó eljött az ablakom alá a kavargó nagy havazásban, hogy megmutassa a csodálni való prémes kabátját.

Egyszer régen, amikor kicsi voltam, történt, hogy édesapám, édesanyám közrefogott engem, s elvitt a vásárba. Nekem való prémes kabátért indultunk el, mert hűtlen lettem a régihez: kinőttem belőle.

No bizony, akadt ott tucatszám szebbnél szebb, prémgalléros kabátka, bekecs és kisbunda. Hanem ami édesapámnak tetszett, azon édesanyám talált kifogásolnivalót, amelyik meg édesanyám kedvére való lett volna, azon édesapám szeme fedezett fel hibát.

Bizony, még ma is ott válogatnánk, alkudoznánk az öreg vásárosnál, ha felesége elő nem veszi a láda mélyéből a legszebb kabátot.

– Ilyen kabát nincs több az országban! – dicsérte a vásárosné. – Jobban fűt a kiskemencénél, melegebb a nagykályhánál! A legjobb posztóból készült, sohanapján se vásik el! A gallérját vidraprémből szabták! A bélését selymes anyagból varrták!

Ezek után nem csoda, ha tetszett édesanyámnak is, édesapámnak is. Hát még mikor reám próbálták! Igaz, a hossza a bokámat verte, s az ujjából az ujjam hegye se látszott ki. De hát azért gyerek a gyerek, hogy nőjön, akár eső után a gomba! Majd belenő esztendőre, s ha nem, hát kettőre! A vásárosné egyre esküdözött:

– Sose nővi ki ezt a fiúcska! Kétszer annyi anyag van a felhajtásban, mint amennyiből a kabátot kiszabták!

Hanem hát az árát is ehhez szabták a vásárosok, s még eltartott egy darabig, amíg nyélbe ütötték a vásárt.

Hol rajtam volt a kabát, hol a vásárosné ölelte magához, mintha aranyért se adná. No de végül is az enyém lett.

Hej, de büszkén lépegettem benne! A vidraprém melengette a nyakamat, cirógatta az arcomat, a drága posztó csak nevette a Márton-napi szelet! Igazat mondott a vásárosné, melegebb volt a tüzes kályhánál.

Figura Ferkó volt az első, aki az új kabátban látott, még ott a vásárban. Cucorsíp volt a szájában, mogyorófa-suhogó a kezében, ringyes-rongyos, gombjavesztett kiskabátján ki-be járt a fagyos, téli szél.

– Hé, Figura! – kiáltottam rá. – Ti mikor jöttök kabátot vásárolni?

– Majd ha kolbászt terem a kútágastok! – kiáltotta, s amikor közelebb került hozzám, akkorát sípolt a fülembe, hogy majd belesüketültem.

Azontúl az új télikabátban jártam iskolába. Aki látta, megcsodálta. A legtöbb barátom szíve belesajdult, amikor először megpillantotta rajtam. De Figura Ferkó, mintha csak az ördög bújt volna bele, kicsinylette egyre:

– Ez is kabát?! Szamártövis, kókadt papsajt, bizony, az enyémnek még csak nyomába se léphet!

Kacagtunk:

– Igazat szóltál, Figura! Hiszen a tiéden több a rongy a szakadásnál... és madzag fogja össze... Bátran kiállhat-

No bizony, csak az volt rajta, amit addig is viselt, de való igaz, a hó takaros prémgallért öltött rá. Bármilyen mesebeli király vígan viselhette volna hermelinprém helyett.

Figura Ferkó szélesen vigyorgott. Kiszaladtam hozzá. Csupa hó volt, bátran elmehetett volna hóembernek is.

– Ez nem igazi télikabát! – söpörtem le a hógallérját.

– De ez igazi! – csattant a tenyere a képemen.

Mire felocsúdtam, ott se volt. No, a mai fejemmel tudom, hogy megérdemeltem a keze nyomát a képemen, hanem akkor haragudtam rá. Másnap el is fordítottam a fejemet, amikor szánkázásból jövet az utcán talákoztam vele. Magafajta gyereksereggel betlehemezett. De ő odajött hozzám, mintha mi se történt volna, és öt fillérért megmutatta a maga eszkábálta betlehemi istállót.

Filléreket csörgetett a markában.

– Ehol ni! Ebből csinálók kiskatonákat!

– Kiskatonákat?! – tamáskodtam. – Becsapsz.

– Dehogyan – súgta a fülembe. – Hat kiskatona lesz. Annyi, ahány kistestvérem van.

Sajogni kezdett a szívem, én egyetlenke voltam.

– A boltosnétól veszem a csákóralvót – folytatta. – Gyönyörű színes papírokat. Magam leszek a csákócsináló.

Ilyen csákókat még nem látott a világ! Hadd örüljenek a kiskatonák. A kardcskákat már kifaragtam, a nagy katonák is megirigyelik. Te – csavart a szón –, ha adsz még öt fillért: a sarokig viheted a betlehemet.

Karácsony délutánján sétálni küldtek. A jégpálya drótkerítése előtt Figurával találkoztam, egy kistestvérével ácsorgott, de olyan búsan, mintha orron verték volna.

– No, mi az, nem sikerültek a csákók? – kérdeztem.

– Hadd el, nem lesznek kiskatonák. – A gyógyszerár felé bökött. – A csákókból orvosság lett, megbetegedett az egyik testvérem. – Kocogott a foga a hidegben. A testvére is didergett. Lábujjuk piros-kéken csüngött ki a rongyos cipőből.

– Ugye, sok testvéred van?

Bólintott.

– Heten vagyunk.

A kéményekből vígan szállt fel a füst. Innét is, onnan is kalácsillatot hozott a karácsonyi szél. Hirtelen levetettem drága, prémgalléros kabátomat.

– Cseréljünk, Ferkó! Én neked adom vidraprémes, selyembéles, kályhameleg télikabátomat, te add nekem az egyik testvérdéket!

Állt, mintha főbe kólintották volna.

– Bújj bele! – unszoltam.

– Nem lehet – riadt meg.

– Csak vedd fel!

Rátukmáltam.

– Meleg?

Megcirógatta a vidraprémet.

– Meleg.

Kékre fagyott arca fakó lett, de a szeme tűzijátékot játszott. Sustorgó röpentyűk szálltak szerteszét belőle. Szinte szikrát fogott tőlük a karácsony délután.

Megfogtam a kis Figura kezét. Jött velem kezesebben a kisbáránynál, szó nélkül.

– Jó dolga lesz nálunk – ígértem a bátyjának. – Tejbe-vajba fűrosztjuk, majd meglátjátok.

A tűzijátéknak vége lett. Ferkó sötéten állt, akár a villámsújtott fa. De csak egy pillanatig, aztán megindult szélénél is sebesebben. Futás közben bújt ki a kabátból.

– Nesze, itt van! Nem kell! Vidd! Én a világért se cserélem el a testvéremet! – s azzal már ölelte, csókolta a testvérét a puha hóesésben, gügyögött hozzá kedves, lelket simogató szavakat. A kicsi hozzábújt. Aztán elindultak a karácsonyi hóesésben, szorosan egymás mellett. És a tél a szemem láttára puha prémgallért öltött rongyaikra; fénylő fehér bundácskába öltöztette őket.

Bizony azóta is, ha lágyan esni kezd a hó, és havas lesz a gallérom, őket látom magam előtt, mint azon a régi télen, amikor a szemem előtt lassan elnyelte őket a kavargó hóesés.

Tóth Elemér

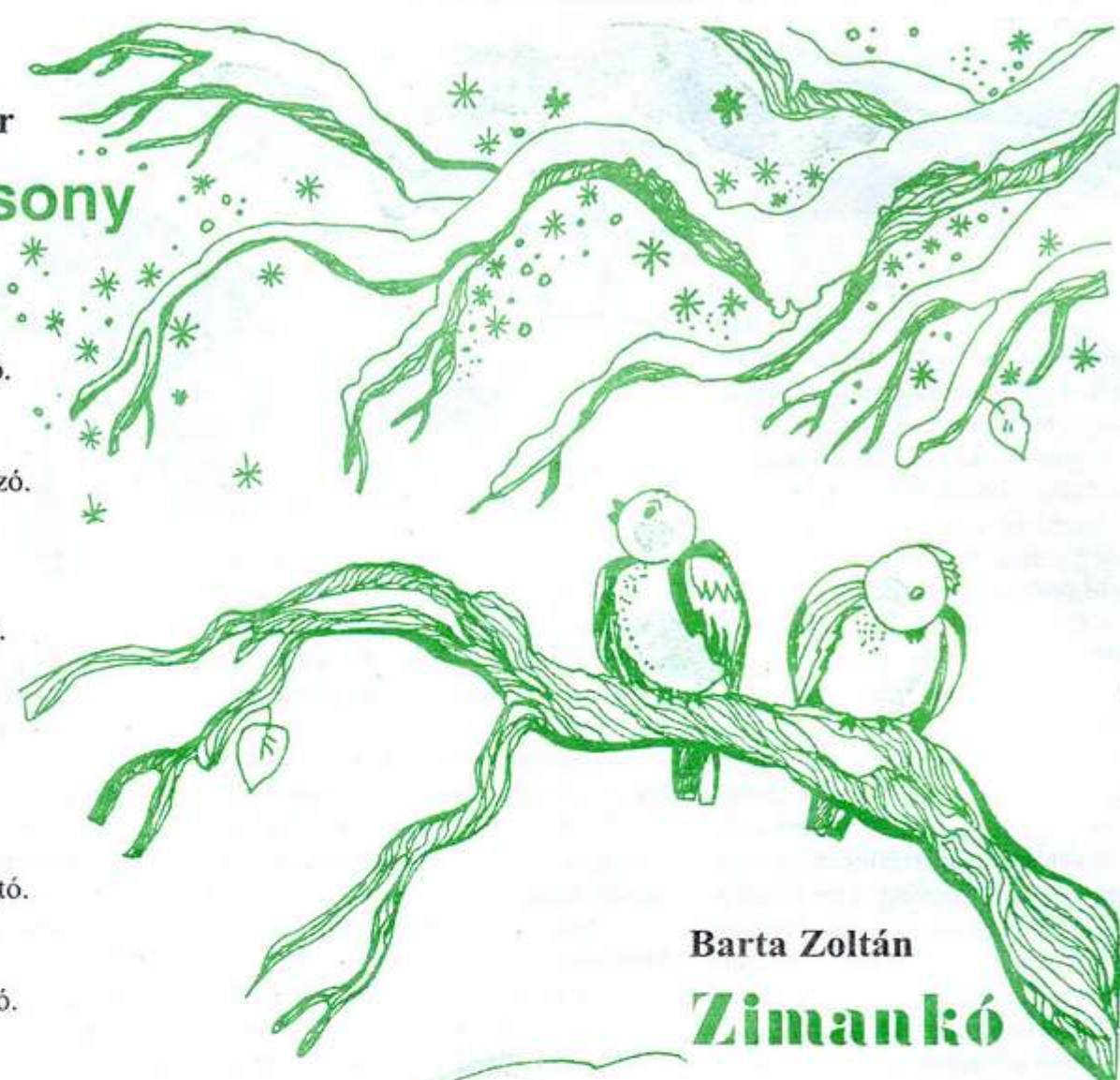
Karácsony

Karácsony,
karácsony,
fehér hóban járó.
Repeső,
kereső,
szívünket vigyázó.

Karácsony,
karácsony,
fenyőket díszítő.
Kedvünket,
hitünket
mindig erősítő.

Karácsony,
karácsony,
csillagokat gyűjtő.
Házunkra,
álmunkra
fényekkel boruló.

Karácsony,
karácsony,
jegeket puhító.
Mindenkit,
mindenkit
szeretetre hívó.

Barta Zoltán

Zimankó

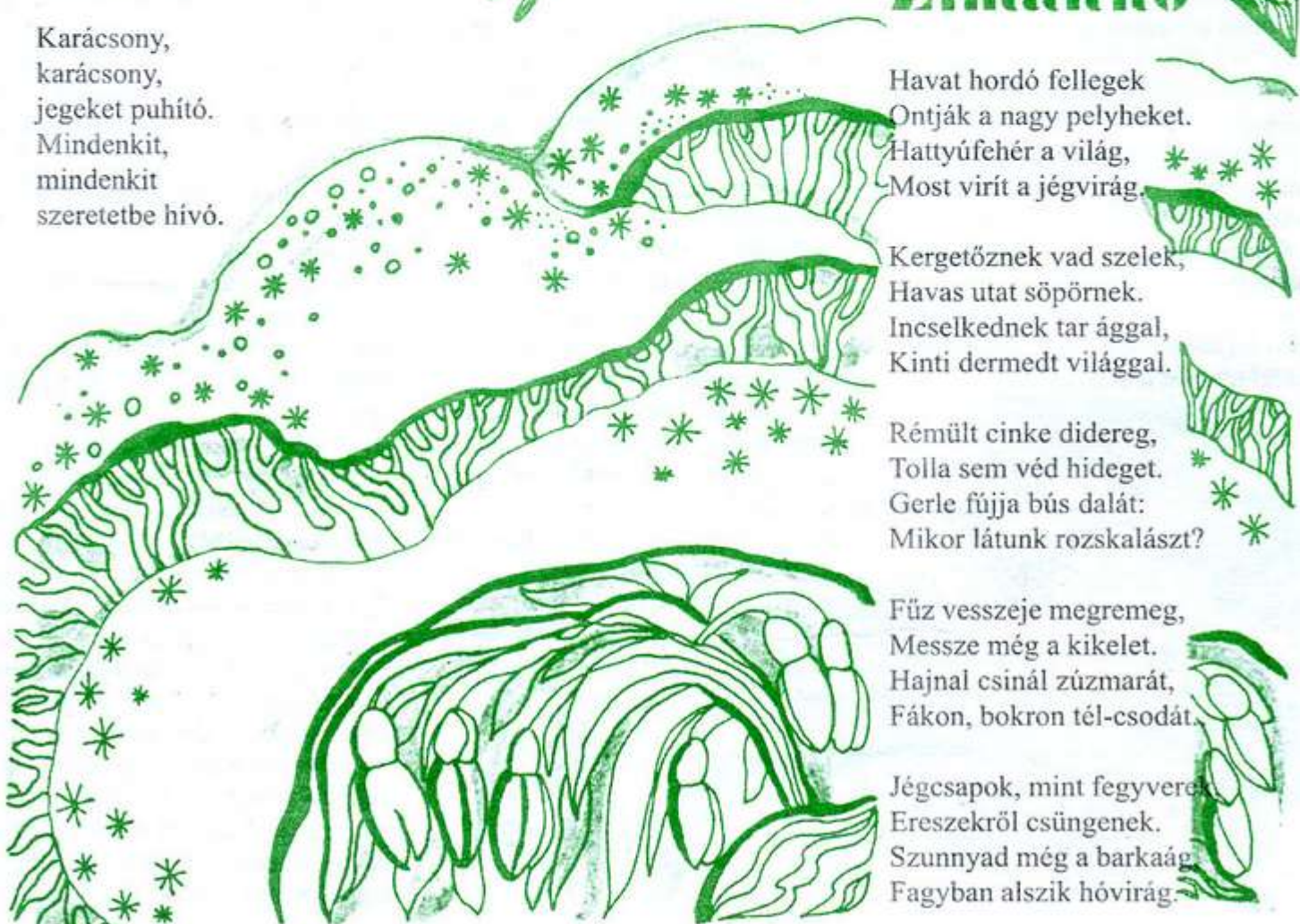
Havat hordó fellegek
Ontják a nagy pelyheket.
Hattyúfehér a világ,
Most virít a jégvirág.

Kergetőznek vad szelek,
Havas utat söpörnek.
Incselkednek tar ággal,
Kinti dermedt világgal.

Rémült cinke didereg,
Tolla sem véd hideget.
Gerle fújja bús dalát:
Mikor látunk rozskalászt?

Fűz vesszeje megremeget,
Messze még a kikelet.
Hajnal csinál zúzmarát,
Fákon, bokron tél-csodát.

Jégcsapok, mint fegyverek
Ereszkekről csüngenek.
Szunnyad még a barkaág,
Fagyban alszik hóvirág.

Lászlóffy Aladár

Köszöntő

Hó alatt a kertek,
Kinn havat sepertek,
de a hó csak hull,
seprünk belefül.

Cinege az ágon,
bóbitája bársony,
vállán aranykendő.
Itt az újesztendő.

Kis küszöbre lépek:
jó reggelt a háznak,
friss erőt apának,
mosolyt jó anyáknak!

Csanádi Imre

Első hó köszöntő

Hó, hó, friss hó,
angyalváró
gyöngyenhulló,
gyöngyvirág-hó

csupasz bokrok
csipkézője,
fák fodros
fejkötője,

kerítések
keszkenője,
hegyek-völgyek
ünneplője.

Egyed Emese

Karácsony havában

Úgy mennék pásztorodként,
megváltó, Betlehembe!

Háromkirályod volnék
csillag útját követve.

Hozzád találok úgy is!
Rég testvéreddé váltam.

Egy az idő s az út is
szép Karácsony havában.

Gyermekkorom világa

Bagu Balázs, a kárpátaljai magyar oktatás elismert személyisége, az Irka egykori megálmodója, nyugalmazott szerkesztője, a gyerekek kedves Balázs bácsija 2002. december 28-án tölti be életének 70. évét.

Az Irka *Gyermekkorom világa* című írásának egy részletével köszönti az ünnepeltet.

A Kárpátok ölelte síkságon fekszik szülőfalum: Bátyú. A szülőföld varázsa egy életen át elkísért.

Parasztcsaládban ringott a böl-

csöm, megismertem a paraszti munka minden csinját-bínját. Az én gyermekkoromban még kendert vetettek, s azt feldolgozták: nyűtétek, áztatták, szárították, vágták, fonták, szőtték. Még emlékszem a fonók, lekvárfőzők, az arató ünnepségek, disznótorok hangulatára.

Édesapám ésszel gazdálkodott. Ezüstkalászos tanfolyamot végzett, szakkönyveket olvasott. Alkalmanként lakodalmakra, névnapokra verseket írogatott. Gyönyörű kézírását ma is örzik versei. Szeretett volna tanulni, de a családban szükség volt a munkás kézre, hisz édesapja Amerikában dolgozott. Nagy

álma az volt, hogy ha már neki nem sikerült, legalább a fiából tanult embert faragjon. Mindenüvé magával vitt. De ki is mentem volna vele a világból! Gyönyörű fehér, nagy szarvú ökreink voltak, s ha mentünk a mezőre, sokszor én is ott ültem mellette nagy boldogan, s feszítettem – hisz én voltam a kis gazda. Jámbor, jól betanított ökrök voltak, nem kellett félni tőlük. De ezek nem egyszerű kirándulások voltak, hanem feladatokat is kaptam. Nekem kellett a boglyán állnom, s ha éppen más dolgom nem

akadt, megszámláltam velem a sürgönyoszlopokat, a villanypóznákat. Míg a két ökrök „lassacsán ballagott”, mesélt erről-arról, iskolás koromban a szorzótáblát kérdezgette.

A parasztgyerekeket már kiskoruktól munkára szoktatták. Segítettünk a ház körül: csir-

keetetés, libaőrzés, fahordás a konyhára (a szenet még nem ismertük), ebédet vittünk a mezőre az ott dolgozóknak, fűvet szedtünk a disznónak, megetettük a kisborjút.

Nem volt rádió, televízió, így csak az idősek elbeszéléseiből tárult ki előttünk a világ. Téli esteiken az asszonyok fontak, a férfiak összejöttek kártyázni vagy beszélgetni. A mi családbunkban ritkán kártyáztak. Politikáról, a háborús élményekről, a gazdálkodásról, az állatok gondozásáról folyt a szó. Mi, gyerekek, szájtátva hallgattuk a felnőttek beszédét.

Beleszólni illetlenség lett volna...

Az iskola újabb feladatokat rótt ránk. 1939 őszén léptem át nagy áhítattal az iskola kapuját. Sok szép emlékem fűződik az iskolához. Tanító nénink sokat bajlódott velünk, hisz talán negyvenen is jártunk az osztályába. Alig vártuk a szünetet és a *játékorákat*. Ez a tornaóra lehetett, de mi csak *játékorának* hívtuk. Addig is sok-sok gyermekjátékot ismertem, a szomszédék nagy gyepes udvarán sokat játszottunk vasárnap délutánonként. Esős időben pedig volt a mi nagy csűrünk, ahol még kisebb műsorokat is rendeztünk: egy-egy vers, dal, táncok, „*kuncok*” (így hívtuk a tornagyakorlatokat, a fejenállást, kézenállást stb.) képezték az előadást.

Én még fonetikus módszerrel tanultam olvasni. Elmesélem, mit is jelent ez. Minden betűnek megvolt a kézzel mutatott jele. Egy pár betűre még emlékszem: *k* – a jobb kéz öt ujját a fejünkhöz tettük, és mondtuk: *k*; a jobb kéz öt ujját az arcunkra tettük, mintha aludnánk,

Kosztolányi Dezső

Tanár az én apám

Tanár az én apám. Ha jár a vidéki városban, gyermekek köszöntik ősz fejét, kicsinyek és nagyok, régi tanítványok, elmúlt éltükre emlékezve, lassan leveszik kalapjuk. Mint az alvajárók, kik másfelé néznek. Hentesek, ügyvédek, ímokok, katonák s olykor egy országos képviselő is. Mert nagy az én családom. Nagy az én családom. Kelettől nyugatig, nyugattól keletig. Nagy a mi családbunk. Mikor vele megyek, fogva öreg karját, vezetve az úton, a szívem kitágul s szívek közt énekel elhagyatott szívem. Az én édesapám az emberek apja s én az embereknek testvére vagyok.

ez volt az *a*; jobb kezünkkel meg-
ráztuk mellünkön a ruhát – *r*; *i* – a
mutató ujjunkat az ajkunkhoz tet-
tük. (Amint látjátok, ezek épp az
Irka betűi!) Írni zsinórirással ír-
tunk, azaz nem vehettük fel a tol-
lat, amíg le nem írtunk egy szót.
Igaz, tollal csak a harmadik osztá-
lyban kezdtünk írni, addig a ce-
ruzát használtuk.

Édesapám szorgalmazta tovább-
tanulásomat. Így lettem gimnazista
1943 őszén Beregszászon. Nem na-
gyon tetszett ez nekem, hisz mind-
össze hárman tanultunk itt bátyúiak:
a papnak, a jegyzőnek a fia és jóma-
gam. De tanítóim is javasoltak a to-
vábbtanulásra, így édesapám nem
tárgított. Édesanyám aggódott, a
nagyszüleim is féltettek. Mi lesz, ki
fog gazdálkodni?...

A gimnáziumban
Csudáki László volt az
osztályfőnököm, akire
szeretettel emlékszem
vissza. Ebben az idegen
világban, ahol mindenki
ismeretlen volt – tanár,
diák –, hozzá kötődtem a
legjobban. Ennek az is-
kolának a légköre, a fe-
gyelem, s mellette az em-
berség volt rám a legna-
gyobb hatással.

Ekkor már javában
tartott a II. világháború. Mi ebből
eleinte nem sokat éreztünk, csak
annyit, hogy tanáraink közül töb-
bet behívtak katonának. 1944 ja-
nuárjában az internátusból hadi-
kórház lett, így bejáró diák lettem.
Reggelente Bátyúban felszálltam a
diák-kocsiba, ahol a polgári isko-
lába s a gimnáziumba utaztak a
gyerekek. Nem lehetett rendetlen-
kedni, mert a nagyobb gimnazis-
ták felügyeltek a rendre. Elővettük
a könyveinket és tanultunk. Min-
den elsős, másodikos tanulónak
repetitora* volt, aki kikérdezte az

anyagot. Bár igaz, kisebb diákcsí-
nyek azért itt is voltak. Ekkor már
rendszeresen késtek a vonatok,
hisz a hadiszervelet elsősé-
get élveztek. Az állomáson párba
álltunk, és megindultunk a gimná-
ziumba. Ha a nagyoknak „nem
kedvelt” órájuk volt, mi csiga mód-
jára *siettünk az iskolába...*

1944 tavaszán kezdődtek a lé-
gitámadások. A légiriadó alatt a
gimnázium pincéjében voltunk.
Így néha-néha megmenekültünk a
latinóráktól. Latinból egyszerre
csupán öt-hat szót adtak fel, de azt
nagyon kellett tudni.

Több kedves emlékem van a
gimnáziumról. Egyszer mi, elsősök
nagyszünetben kinn játszottunk az
udvaron, s nem hallottuk a csen-

meretlen hölgy, s megkérdezte, mi-
ért sírok. Elmondtam nagy bánato-
mat (mert nekem az volt), hogy más-
nap latinóránk lesz, s mindenkit kér-
deznek majd, én pedig az osztályban
felejtettem a könyvemet. A hölgy
bevitt az iskolába, de nem leltem a
szótáramat. Most már nem lehetett
megvigasztalni. Eltörött a mécses...
A hölgy bevitt magával a lakásukba,
merthogy ott laktak. Belépett Csere-
pes Gyula igazgató úr. Ekkor lepőd-
tem csak meg igazán! Megnyugta-
tott, s megígérte, hogy beszél Gál
tanár úrral, a latintanárral. Másnap
latinórán Gál tanár úr hozta a szótá-
ramat. „Máskor jobban figyelj! Még
tegnap ideadta a pedellus. Szólt az
igazgató úr is. Ne félj, holnapra meg-
tanulod!” – mondta. A tanár úr örök-
re szívembe lopta magát.
Igyekeztem még jobban ta-
nulni.

Nagy szeretettel gon-
dolok vissza tanárainra.
Gál Sándor emberségére,
szigoróra. De kellett tud-
ni nála! Osztályfőnököm-
re, Csudáki Lászlóra, aki
talán egyedül maradt itt a
nagy világegés után. So-
kat találkoztunk, be-
szélgettünk, amikor a
Kossuth Lajos Középis-
kola tanára lett. Számon

tartotta egykori tanítványait, oda-
figyelt, ki mire vitte az életben,
buzdított, büszke volt sikereink-
re.

Gyermekkori élményeim vé-
gigkísértek egész életemben. Szí-
vesen emlékszem a múltra. A gyer-
mekkor a fiatalságot jelenti, s fia-
talnak nagyon jó lenni.

Bagu Balázs

*repetitor – magántanító

** pedellus – hivatalsegéd, is-
kolaszolga

Bagu Balázs az Irka-klub tagjaival

gót. A pedellus** az ajtót kulcsra
zárta, mi pedig kint maradtunk. Mit
tehettünk? Sírtunk. Ekkor a na-
gyok, akik a földszinten tanultak,
odakiáltottak: „Gyertek, nyújtsátok
a kezeteiket!” Felhúztak, és ránk ki-
áltottak: „Futás órára!” Boldogan
szaladtunk, s ezentúl messziről
köszöntünk ezeknek a fiúknak.
Egyébként kötelező is volt a felső-
sőknek előre köszönni.

Egy alkalommal ott felejtettem
a latin szótáramat az osztályban.
Magszeppenve, szipogva álldogál-
tam a kapuban, amikor jött egy is-

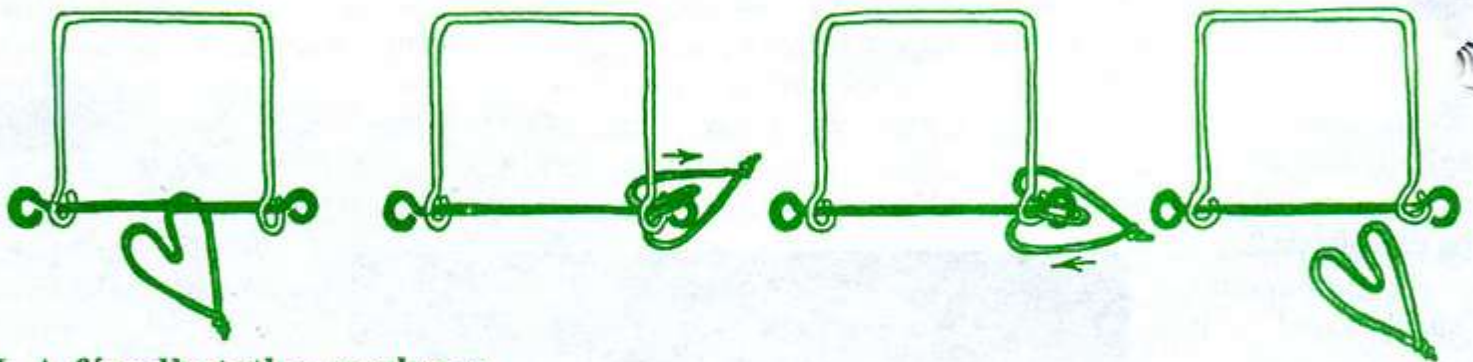

Nagyapáink játécai

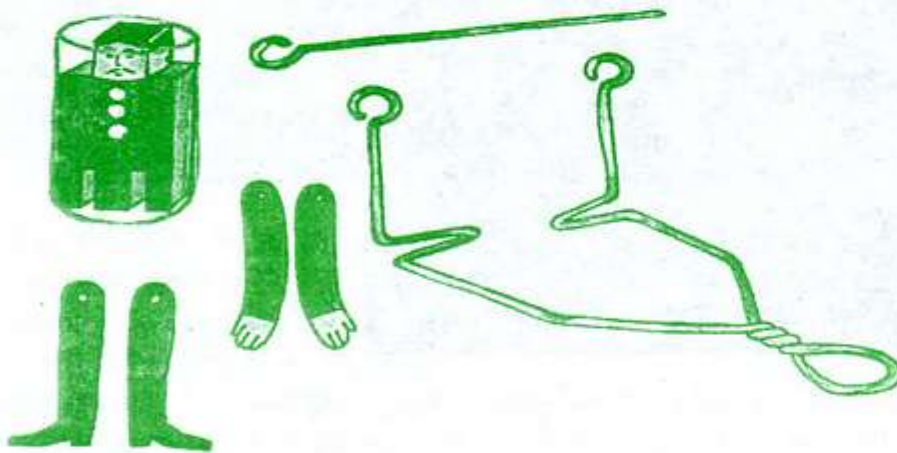
Régi, feledésbe merült gyermekjátékokkal ismerkedhettek meg. Könnyen beszerezhető, természetes anyagokból magatok is elkészíthetitek őket, hogy üdítő változatosságot teremtsenek modern, csillogó játécsodákkal telezsűfolt polcotokon.

I. Ördöglakat

Három darab hajlékony drótdarabból furfangos játékot készíthetsz, amellyel kemény fejtörést okozhatsz barátaidnak. Két drótból készül az ördöglakat váza, a harmadikból pedig a szív. Ha ezeket elkészíted, az a feladat, hogy a zárt keretből le kell venni a lógó szívet a drót meghajlítása nélkül. Ez a rajzon látható módon lehetséges. A szív visszaakasztásakor a fordított sorrendet kell követni.

II. A fáradhatatlan gyalogos

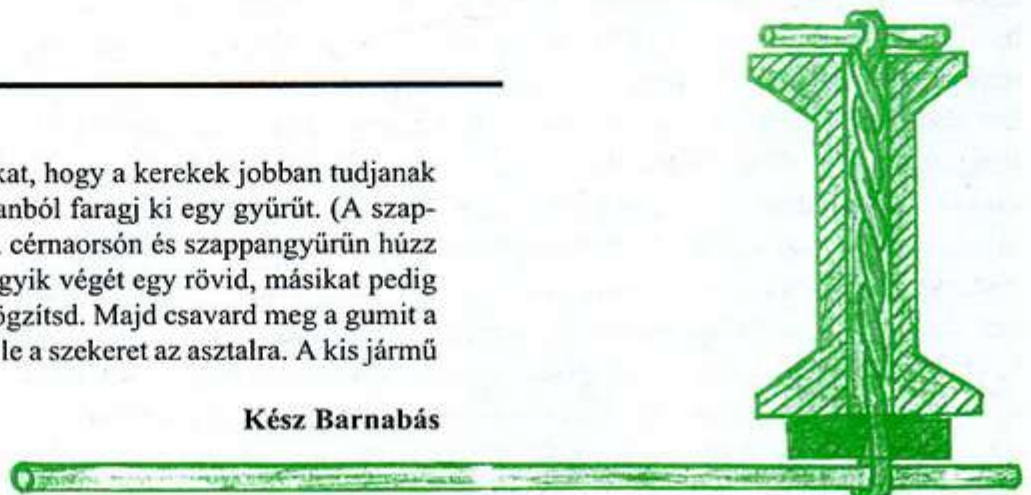

Parafa dugóból kifaragod az emberke testét. Keménypapírból kivágod a két kezét és lábát. A lábait gombostűvel lazán a törzséhez erősíted. Ezután drótot veszel, és ezt a rajzon látható formára hajlítod. Az elkészült drótkeretet egy cérnagurigára (orsóra) illeszted. Az emberkét vállainál egy drótra húzva úgy erősíted rá drótkeretre, hogy lába éppen érje az orsót. Ha magad előtt tolod a gurigát, emberként fáradhatatlanul lépegetni fog.

III. Cérnaguriga-szekér

Egy fa cérnaorsón készíts bevágásokat, hogy a kerekek jobban tudjanak kapaszkodni. Ezután egy darabka szappanból faragj ki egy gyűrűt. (A szappan a súrlódás csökkentésére szolgál.) A cérnaorsón és szappangyűrűn húzz át egy befőttesgumi-karikát, amelynek egyik végét egy rövid, másikat pedig egy hosszabb (támaszkodó) pálcikával rögzítsd. Majd csavard meg a gumit a hosszú pálcika körbetekerésével, és tedd le a szekeret az asztalra. A kis jármű azonnal elindul.

Kész Barnabás

Szálláskeresés

A szálláskeresés betlehemes játékaik egyik jelenete, amely Szűz Mária és Szent József betlehemi szálláskeresését jeleníti meg. Mint önálló dramatikus játék *bölcsőcske*, *bölcsőjárás* néven ismert.

Szállást keres a Szent Család

Kórus:

Meglátogat minden tanyát, szállást keres a Szent Család,
halljátok meg, jó emberek, nyissátok meg szíveteket.

Szegény fáradt, beteg talán, bekopog a szív ajtaján,
a sok fáradt ember között, a Szent Család elrejtőzött.

Ti is kértek egykor tanyát, ott, hol lakik a Szent Család,
beenged majd a nagy égbe, az angyalok örömére.

Szállj be, József, Máriával, születendő Jézuskával.
Szálljatok be szívünkbe, szálljatok be szívünkbe.

Mária:

Ó, Te József, mit gondoltál,
hogy istállót választottál,
ilyen kemény időben
Jézus születésére.

József:

Megszállták a felházakat
és a vendégfogadókat.
Nincs helye a Jézusnak,
nincs helye a Jézusnak.

Kórus: Szállj be, József, Máriával...

Mária:

Legyen, József, amint adja,
legyen az úr akaratja.
Csendesen elszunnyadunk,
barmok között itt nyugszunk.

József:

Ökör, szamár, kisbáránka,
egy kis helyet szoríthatna.
Mégférünk mi itt szépen,
boldog Isten nevében.

Kórus: Szállj be, József, Máriával...

Mária:

Közeleg a boldog óra,
József, ne térj nyugovóra.
Kicsi Jézus kopogtat,
megszületik maholnap.

József:

Én bezárom az ajtókat,
hideg szélről tán meg is fagy.
Jöjj el, édes Jézuska,
jöjj el, édes Jézuska.

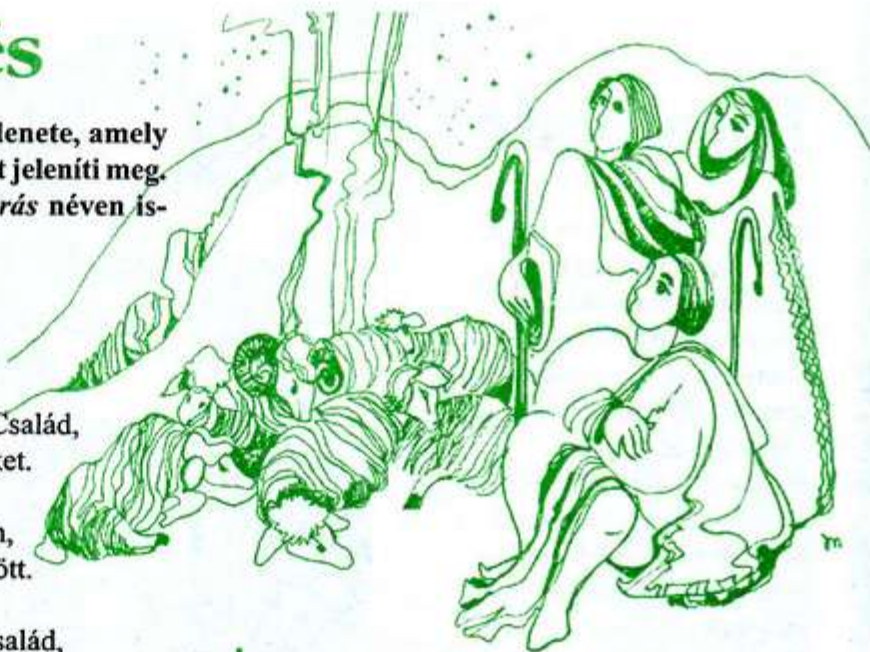
Kórus:

Szállj be, József, Máriával...

Pap:

(Átnyújtja a családnak a képet.)

„Vedd a Szent Család képét, áldás tér be házatokba,

szívetek ha befogadja.”

Imádkozunk a családért, mely a Szent Családot befogadja.

Üdvözlégy, Mária...

Pap:

Könyörögjünk Jézus, Mária, József, ó, Szent Család.

Mély alázattal leborulunk előtted, méltatlan voltunk teljes tudatában, édes mindnyájunkat kegyes oltalmadba helyezzük, töredelmes szívvel megkérlelünk, mind a saját, mind mások bűneiért. Ó, Szent Család, légy a mi örökös pártfogónk.

Védj meg minket a bűntől és minden bajtól, hogy békességben és nyugalomban szolgáljunk Istennek egész életünkön át, a mi urunk Jézus Krisztus által. Ámen.

Kórus:

Köszöntsük a Szent Családot,
mert megáldja a világot,
Szent Család, légy örömünk,
jóban, bajban légy velünk.

Áldd meg minden ügyeinket,
békében óvd nemzetünket,
Szent Család, légy örömünk,
jóban, bajban légy velünk.

Lanczendorfer Zsuzsanna ménfői gyűjtése

Kórus:

Meg-lá-to-gat min-den ta nyát szállást ke-res a Szent Család. Halljátok meg jó em-be-rek, nyis-sá-tok meg szi-ve-te-ke-t.

Mária, József:

Ó Te Jó-zsef mit gondoltál, Hogy is-tál-lót vá-lasz-tot-tál, I-lyen kemény i-dő-ben, Jé-zus szü-le-té-sé-re.

Kovács András Ferenc

Holderdő

Hétfőn holdra kéne menni,
s szilvaízzel jól bekenni.
Kedden korán kéne kelni,
s tiszta utcán énekelni.
Szerdán és csütörtökön
megélni egy sütőtökön,
s tejbekásás étkeken
tengni-lengni pénteken,
szombaton meg hengergőzni,
héthatárnak sütni-főzni,
csak vasárnap csendesülni:
megfürödni, nyugton ülni.
Hétfőn újra holdra szállni,
s holderdőben elkószálni...

Udud István

Kikiáltó

Tegnap este Kispaládon
Elhagytam a kiskabátom.

Azt álmodtam, Rakamazon
Kergetett egy vak amazon.

Az almámat, ha most szedem,
Mind megveszik Szamosszegen.

Teát ittam Tiszacsécsén,
S oly szép volt a dísz a csészén!

Azt figyelni Tizzaszalka,
Csörében mit visz a szarka

Tódul a nép Vajára:
Olcsóbb lett a vaj ára.

Ásít a pap Vámosatyán.
– Dőljön le, ha álmos, atyám!

WEINRAUCH KATALIN

Mókás vers

Én óriásnak születtem,
csak rőfnyi a termetem...
Ám a fejem hordónyi,
alig bírom cipelni.

Varratok hát vascsizmát,
ki ismer egy jó vargát?
Lapulevéből szabja,
sarkantyú pengjen rajta.

Süvegnek a fejemre
a nagyharang jó lenne:
eső esik, fúj a szél,
kezem-lábam alá fér.

Így szántom fel a tengert,
vetek bele sót, kendert.
Vetek mellé bukfencet,
tízet... ezret... vagy egyet...

Tökből rakatok várat,
tükörből a szobákat,
kerítése korhadt fa,
tótágast állok rajta.

Van már csizmám, süvegem,
a tengert belevetettem,
épült sütőtökből vár,
rám egyetlen dolog vár:

tótágast állni este
Kaszácsillagot lesve,
Rézirozit megkérni:
menjen jeget aszalni.

Szalai Borbála

A kisokos

– Mondd, te gyerek!
Ki fia vagy?
– Az apámé, kérem!
– Tudom én, hogy
az övé vagy...
De én nem ezt kérdem.
Hogy hívják az
édesapád?
Ez érdekel, lelkem!
– Apámat se
hívják másképp,
csak úgy, ahogy engem!
– Nos, ha enni
hív az apád,
akkor hogyan szólít?
– Nem kell engem
szólítani,
megyek magamtól is!...

KESZELI FERENC

Téli este

Kályha szól
a Kályhánéhoz:
jól megvagyunk
mi ketten!
Elvagyunk mi
egész télen
hatvan mázsa
briketten.

Emlékszel
az ifjúságra?!
Az volt az én
szép korom!
Ellobogtam
egész éjjel
három lapát
szénporon.

De a párja
nem válaszol.
Úgy látszik,
hogy elaludt
– így legalább
nem füstöli
éjjel tele
a falut.

Lackfi János

A hókunyhó

Hóból házat építek,
a falba jégüveget
illeszték ablak helyett,
ki ne menjen a hideg.

Kéményből majd köd libeg,
a jégcsapból víz csepeg,
napfény gyújtja a jeget:
ebédet hűtök neked.

Krisztus és a szegény meg a gazdag ember

Magyar népmese

Ez a történet akkor esett meg, amikor Krisztus urunk még a földön járt. Mentek Péterrel együtt tanítani. Épp egy faluhoz értek, amikor rájuk esteledett. Betértek egy gazdag emberhez egy kis alamizsnáért meg éjjeli szállásért. Szépen kérték a gazdát, fogadja be őket, mert nagyon elfáradtak.

A gazdag ember elkergette Krisztust és Pétert:

– Ilyen koldusoknak nincs potya enivalóm. Nem adok én ilyeneknek semmit!

Elment az Üdvözítő Jézus a gazdag embertől, és betért egy szegény emberhez. Isten nevében kopogtatott, és egy kis alamizsnát meg szerény éjjeli szállást kért.

– Szegény emberek vagyunk, nekünk csak egy tál krumplink van. Ha megelégszenek vele, nagyon szívesen megkínáljuk ezzel a kis vacsorával. Csak egy kis helyünk van a szállásra, és bár sokan vagyunk, de két jó ember elfér köztünk.

Betessékelték a vándorokat, odatették a krumplit az asztalra, körülülték, mert tizenkét gyermeke volt az embernek. Amikor kifogyott a tálból az étel, az Üdvözítő Jézus megáldotta, megint teli lett, éppen úgy, mint először. Megint megették azt is, ismét tele lett a tál.

Vacsora után pihenni tértek. Mivel sokan voltak a családban, a szegény asszony csak egy kis vászondarabbal ta-

karta be az Üdvözítőt meg Pétert. Más takarót nem tudott nekik adni.

Eljött a reggel, elkészönt a két vándor. Útközben Péter azt mondja a Megváltónak:

– Uram, megjutalmaznám a szegény asszonyt meg a szegény embert jóságukért.

– Már elkéstél, hiszen én megjutalmaztam őket – mondta Péternek Jézus.

– Mivel, Uram?

– Majd, ha távol leszünk, megtudod.

– Mért akkor, ha távol leszünk?

– Nem akartam, hogy hálálkodjanak.

– Mivel viszonzotad a jóságukat, Uram?

– Azt kívántam a szegény asszonynak, ha kihúzza a fiókját, az legyen tele arannyal. A tálból meg sose fogyjon ki a krumpli. A vászomból pedig, amivel minket betakart, szabjon a tizenkét gyermekének inget.

Minden úgy lett, ahogyan Krisztus urunk kívánta. Szabott a szegény asszony a tizenkét gyermekének inget, de a vászon nem fogyott el. Akkora maradt, amekkorára volt. Csodálkozott is az asszony, nem győzte mutatni az urának, komasszonyainak, milyen csoda esett velük. A tálból meg sose fogyott ki a krumpli. Ahány szegény volt a faluban, mind hozzájuk jött ebédelni. Jó szívvel fogadtak mindenkit, jóllakhatott bárki.

Amikor meg a szegény asszony kihúzta a fiókját és bele akart nyúlni, majdnem megvakult. A fiók tele volt arannyal. Körülállták a gyerekek, nézték, játszottak a csillogó aranyakkal.

A szegény család meggazdagodott. Takaros házat építettek, jóságot, földet vásároltak.

Csodálatos boldogulásuknak híre ment. A gazdag ember felesége a haját tépte mérgében, szidta az urát, miért kergette el a vándorokat. Az végül ráunt a sok szitokra, elment Jézus után. Mikor rátalált, kérte, hogy jöjjön el hozzá vacsorára, mert megbánta már, hogy elkergette. Elment Jézus Krisztus a gazdag emberhez vacsorázni. Nagyon jó ételleket készítettett a gazdag ember, rengeteg tállal hozatta be a bő vacsorát. Mikor kiürültek a tálak, csak arra várt az asszony meg az ember, hogy újra tele legyenek, de bizony hiába várta.

Mikor Jézus el akart köszönni, kérdezte a gazdag ember Urunkat:

– Hát az én tálaim nem telnek meg? A szomszédomban mind megteltek a tálak, ahányszor kiürültek.

– Ugye, zsugori ember, azért hívtál meg, mert megtudtad, hogy a szegény embernek megteltek a tálai? Te csak zsugoriságból hívtál, mert azt gondoltad, hogy megjutalmazlak. A fősvénynek, a zsugorinak nem telik meg újra a tála. Nem áldja meg az Úristen a zsugorikat, csak azokat, akik jót tesznek a szegényekkel. A szomszédod, a szegény ember az utolsó falatját osztotta meg velünk. Te elkergettél minket az ajtódtól.

Így büntette meg Krisztus a gazdag embert, akinek többé nem volt áldás a munkáján.

A szegény család meg egyre gyarapodott. Szorgalmasan dolgoztak, a gyerekek mesterséget tanultak, megházasodtak, boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Feladat

Gyűjtsetek minél több rokon értelmű kifejezést a zsugoriságra! Lehet állandó szókapcsolat is.

A halászember szerencséje

Magyar népmese

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény ember. Sok gyereke volt, nagy inségben éltek. Az ember halászatni járogatott, abból tengődtek. A szomszédban lakott a testvérbátyja. Az gazdag volt, de soha semmivel nem segítette volna az öccsét.

Egy este, amikor a szegény ember halásználni indult, a felesége utánaszólt:

– Addig haza ne gyere, míg halat nem fogtál!

A szegény halász egész éjjel megragotta a hálóját a vízbe, de abba egy hal se akadt.

– Hej, Teremtőm! Mit csináljak? Mit fognak enni a gyerekeim? Még egyszer leteszem a hálóm, de ha nem akad semmi, akkor hazamegyek – búslakodott az ember. Mikor venné ki a hálót, hát alig bírta. Nagy fényes kő volt benne, nem hal! – Hazaviszem, hadd játsszanak vele a gyerekek! – gondolta.

A gyerekek nézegették, gurigálták, húzták-vonták a követ. Az meg egyre jobban ragyogott. Azt mondja a halász a feleségének:

– Míg játszanak, legalább elfelejtik, hogy üres a hasuk.

Szomorúan nézték gyermekeiket, nem tudták, mihez kezdjenek, honnan kerítsenek valami ennivalót. Végül megszólalt a halász:

– Ez a kő olyan szép fényes, mintha szintisza arany volna. Elviszem a királynak, hátha ad egy kis ételmezt érte.

Úgy is tett. Mikor az uralkodó elé engedték, a király megkérdezte:

– Honnan van neked aranyad, te szegény ember?

Az ember rendre elbeszélte, hogy mekkora nyomorúságban vannak, s hogy járt múlt éjjel a halászatnál. A király megköszönte az ajándékot. Méretett a halásznak egy nagy szekér ételmezt meg pénzt is bőségesen. Vitte haza a szegény halász örömmel. Nem gyalogolt már, lovas kocsin vitte! A felesége, a gyerekek nem tudtak betelni a sok ajándékkal. Gyorsan tüzet rakott az asszony, s hozzálátott a főzéshez. Nemsokára finom illatok töltötték meg a kis kunyhót. Megebédeltek, s azt mondja a halász a legkisebb fiának:

– Eredj, fiacskám, hozd el a bátyámtól a vékát. Mérjük meg, hány véka gabonát, hány véka pénzt kaptunk.

Elment a gyerek, kérte a vékát. A gazdag ember csúfolkodni kezdett:

– Minek nektek a véka? Tán hamut akartok mérni? Nem adom!

– Nem hamut akarunk mérni, bátya, hanem pénzt is meg egyebet! – mondta a gyerek.

Dehogy hitte a gazdag testvér, de végül csak odaadta a vékát. A halász megmérte a sok gabonát meg a pénzt is. Akkor az asszony a véka abroncsát körbeduggatta pénzzel, és visszaküldte a szomszédba.

– Vidd haza a vékát! Vigyázz, a pénzt el ne hullasd! Hadd lássa, hogy nem hamut mértünk – mondta a fiának.

Mikor a kapzsi ember meglátta a pénzzel díszített vékát, elfogta a sárga irigység. Berontott az öccséhez:

– Honnan van nektek ennyi pénzetek? Ugye loptátok?

Gondolta a szegény halász, megtréfálja a bátyját. Azt mondta:

– Dehogy loptuk! Volt egy hitvány kismacskánk. Azt vittem el a királynak, mert hallottam, hogy majd kieszik a házából az egerek. A macskáért ajándékozott meg öfelsége.

Több se kellett a kapzsi testvéreknek. Egy nagy zsákot kerített, s a falu összes macskáját összevásárolta jópénzen. Beállított velük a királyhoz.

– Mi jót hoztál, fiam? – kérdezte a király.

A gazdag ember kioldotta a zsákot, s széteresztette a macskákat. Azok törtek, zúztak, karmoltak. A király tömlőbe vettette a kapzsi testvért. Azt gondolta, csúfot akart üzni belőle. A szegény halászból meg boldog ember lett. Még ma is él a családjával, ha meg nem haltak azóta.

Feladat
Mit jelent a *Véka* alá rejt
szólásunk?

Számítógép-suli 24.

AZ ASZTAL IKONJAI

Ebben a fejezetben az Asztalon elhelyezett néhány ikon „mögé kukkantunk be”. A Windows95 telepítése utáni első bejelentkezéskor általában a következő ikonokat találjuk az Asztalon:

- Sajátgép
- Hálózatok
- Beérkezett üzenetek
- Lomtár
- Tásk

Ettől természetesen lehet eltérés, ami attól függ, milyen gépre, milyen módon történt a telepítés.

A Sajátgép ikon

A Sajátgép ikon ( ) a képernyő bal felső részén helyezkedik el, s arra való, hogy a gépünkön található dolgokhoz – programok, dokumentumok, egyéb fájlok – egyetlen helyről hozzáférhessünk. A Sajátgép ikonra kétszer kattintva a következő csoportablak nyílik meg:

Ezt követően arra a meghajtó ikonra kell duplán kattintanunk, amelyben keresni, beállítani, szerkeszteni akarunk. Az egyes mappák, amelyekbe belépünk kettős kattintással, mind külön ablakokban jelennek meg. Ugyanezek a lehetőségek elérhetők az **Intézőn** keresztül is (ráadásul kényelmesebb is).

Az ablakban a számítógép meghajtói mellett a **Vezérlőpult** és a **Nyomtatók** csoportablakok ikonjai is megtalálhatók. Előbbivel a számítógép beállításait megváltoztathatjuk. Csak gyakorlott felhasználóknak szabad ezt kezelni, ezért ebben a sorozatunkban erre nem fogunk kitérni. A **Nyomtatók** csoportablakok ikonját viszont most fogjuk áttekinteni.

Ha a **Nyomtatók** ablakot megnyitjuk, akkor benne a számítógépre telepített nyomtatók ikonjait látjuk, de lehetőség van újabb nyomtatók telepítésére. Ez a **Nyomtató hozzáadása** elindításával valósítható meg (egy *varázsló* indul el, amelynél az egymást követő ablakokban kell a szükséges bejegyzéseket megtennünk). Az eljáráshoz szükség lehet a Windows95 vagy a printer telepítő lemezére.

Valamely nyomtató ikonra duplán kattintva egy ablakban megnézhetjük az éppen nyomtatott vagy nyomtatásra váró dokumentumokat, vezérelhetjük a nyomtatást (sorrendet változtathatunk, szüneteltethetjük vagy megszüntethetjük a nyomtatást).

Hálózatok

A **Hálózatok** ikon ( ) akkor van az Asztalon, ha a hálózatos alkalmazásra alkalmas módon telepítettük, és hálózati kártya van a számítógépben. Az ikonra duplán kattintva az adott munkacsoport-hoz tartozó számítógépek jelennek meg, neveik előtt a ikonnal.

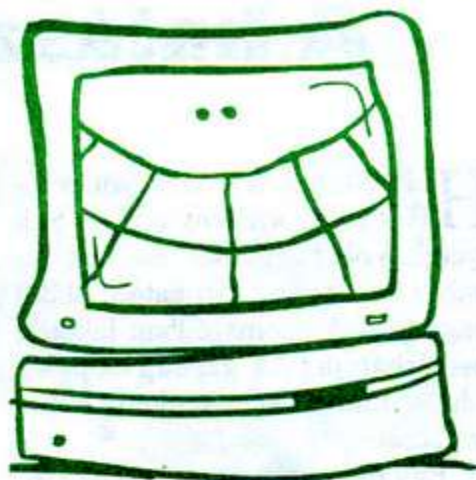
A hálózatban található, de nem a mi munkacsoportunkhoz tartozó többi számítógépet a **Teljes hálózat** ikonra ( ) kattintva tekinthetjük meg. Természetesen bármelyik gép erőforrásait csak abban az esetben használhatjuk, illetve meghajtói, könyvtárai között csak akkor tudunk keresni, dolgozni, ha a megosztás biztosított, illetve arra engedélyünk van. Ha valamely hálózati eszköz, meghajtó vagy mappa meg van osztva, azt az ikon alatt lévő kéz motívum jelzi:

A Microsoft Exchange

A Beérkezett üzenetek ikon mögött tulajdonképpen a Microsoft Exchange program „rejtőzik”. A Microsoft Exchange programmal elektronikus levelet és faxot küldhetünk és fogadhatunk. Az üzenetek elküldése is, és a beérkezett üzenetek tárolása is megoldható a Microsoft Exchange-ből, ami azt jelenti, hogy kényelmesen, egyetlen helyen megtalálunk mindent, ami az üzenetváltással kapcsolatban áll. Ez egy postaláda, amely felhasználható mindenféle más információ szervezéséhez, eléréséhez és megosztásához is.

A Hálózatok és a Microsoft Exchange ikonokat csak akkor érdemes az asztalon tárolni, ha több gép össze van egymással kapcsolva, vagy ha a számítógépünk az Internethez kapcsolódik. Ha ezek az ese-

tek nem állnak fenn, akkor ezeket az ikonokat nyugodtan letörölhetjük.

A Lomtár használata

Minden számítógép-használó járt már úgy, hogy letörölt valamit a merevlemezről, mint teljesen szükségtelent, majd rövidesen kiderült, hogy a veszteség pótolhatatlan. Nos, ilyenkor segít a Windows95 **Lomtára**. A törölt állományok, mappák ugyanis először a **Lomtárba** kerülnek. Az ikon formája meg is mutatja, hogy a **Lomtárban** van-e valami: vagy üres:

A teli ikonra kattintva az alábbi ábrán látható ablak jelenik meg. A törölt fájlok visszahozása – kijelölésük után – a **Fájl** menü **Visszaállítás** menüpontjával történik. A visszaállított fájl abba a mappába kerül vissza, ahonnan töröltük. A végleges törlés csak akkor valósul meg, ha a **Fájl** menü **Lomtár ürítése** című menüpontját választjuk. Lehet törölni valamennyi elemet vagy csak a kijelölteket.

Név	Levelezési lista	Törölt dátuma	Típus	Méret
1) ALAPRAZD.doc	C:\Dokumentumok\...	1999.05.14. 21:43	Microsoft Word dokumentum...	43 KB
2) ANIM.GIF	C:\A	1999.05.08. 18:55	GIF Image	3 KB
3) Számológép	C:\Dokumentumok\...	1999.05.16. 18:55	Számológép dokumentum...	5 KB
4) Tervezés.doc	C:\Dokumentumok\...	1999.05.15. 10:48	Microsoft Word dokumentum...	24 KB

Figyelem: a törölt állományok csak akkor kerülnek a **Lomtárba**, ha Windows95-ből, illetve Windows95-kompatibilis fájlkezelőből töröljük! A DOS-promptról vagy a régebbi Norton Commanderből törölt fájlok például nem kerülnek be a **Lomtárba**. Ha a **Lomtár** betelt, az újonnan bekerült állományok felülírják a régieket. Ha a **Lomtár** ikonon a jobb egérgombbal kattintunk, a megjelenő helyi menü **Tulajdonságok** menüpontjával előhívhatjuk a **Lomtár tulajdonságai** párbeszéd-ablakot. Itt – egyebek mellett – a **Lomtár** mérete is beállítható.

Pally Dezső

Feladat

Milyen eredetű a karácsony szavunk?

Történelemóra másképpen

Moldvai magyarok – a csángók

A televízióban és az újságokban manapság sokszor hallunk a csángó-magyarokról. De hát mit is jelent ez a szó, hogy csángó? Székelyföldön ma is azt mondják arra az emberre vagy állatra, amelyik elkóborol, elszakad a többitől, hogy *csángál*. Valószínű, hogy

erre a népcsoportra is azért ragadt a csángó megnevezés, mert valamikor elvált a többi székelytől és Moldvába ment. Ez bizony régen lehetett. A nagy román történetíró, Nicolae Iorga ezt írta: „A magyarok betelepülése a slanici völgybe sokkal

régebbi... Még a XIII. század előtt leereszkedtek a kunok katolikus püspökségének a földjére, eljutva a Szeret vizéig. Annyi század eltelte után... megőrizték régi székely nyelvüket és törvényüket... 1200 körül a Szereten túli terület nagy része magyaroknak számított.” A magyarok moldvai jelenlétéről érdekes történetet mond el Bonfini,

Mátyás király krónikása. 1467-ben Mátyás moldvai hadjárata alkalmával egy foglyot vezettek a király elé. A fogoly visszautasította a felkínált román tolmácsot, mondván, hogy ő székely, és felesége rokonaihoz jött.

Ha tovább lapozunk a régmúlt idők történetíróinak könyveiben, feltétlenül meg kell állnunk Dimitrie Cantemir Moldva leírása című könyvének. Az egykori tudós fejedelem ezeket írja: „Tiszta moldvai paraszt nem létezik, akiket találunk, vagy orosz, vagy erdélyi, vagy amint nálunk mondani szokták, magyar származásúak... azok,

akiket Lengyelországból hoztak Moldva közepére, hosszú idő múltán elfeledték hazájuk nyelvét... A magyarok, akik a római vallást követik, ehhez és az ősi nyelvükhöz ragaszkodóbbnak bizonyultak, de mindnyájan ismerik a moldva nyelvet is...”

A Dimitrie Cantemir által említett mélységes ragaszkodás a magyar nyelvhez és a katolikus valláshoz máig megmaradt, habár az évszázadok során a... és a magyar szó üldöztetése csak ritkán szünetelt. Százötven évvel ezelőtt gyűjtötték Csángóföldön az alábbi verset:

Cángó magyar, cángó magyar,
Mivé lettél, cángó magyar?
Ágról szakadt madár vagy te,
Elvettetve, eltemetve...

Idegen nyelv háborít s nyom,
Olasz papockák nyakadon.
Nem tudsz énekelni, gyönni,
Anyád nyelvén imádkozni...

A helyzet azóta sem változott. Magyar nyelvű misét a csángók ma is csak a csiksomlyói búcsún hallhatnak, az iskolában nincs magyar nyelvű oktatás.

Németh Katalin
Szemfüles (Románia)

Karácsonyfadísz

Ezek a karácsonyfadíszek színes hullámpapírból készülnek. Elkészítésük rendkívül egyszerű. A hullámpapír hátoldalára másoljuk rá a kívánt motívum egy kisebb és egy nagyobb változatát. Ügyeljünk arra, hogy a hullámpapír bordái eltérő irányban haladjanak a kétféle motívumon. Ezután vágjuk ki az egyes mintákat, ragasszuk őket egymásra, és rögzítsük egy tübe fűzött fonal segítségével.

Mézeskalács
(Jugoszlávia)

A sütőtökről

A sütőtök hihetetlenül régóta terem már a földünkön. Ugyanis már Krisztus előtt tízezer évvel ott kacskaringóztak Dél-Amerika földjén a szörös indájú, világítóan sárga virágú növények.

Talán nincs is másik olyan haszonnövényünk, amely a tökhöz hasonló, történelem előtti ősökkel dicsekedhetne. Ebből is kitűnik, milyen fontos lehetett a földrés

őslakói számára. S az irokézeknek, a majáknak és az aztékoknak a rizs és a bab mellett a tök volt az egyik legfontosabb alapvető ételmiszerük. Ennek ellenére ez a rendkívül tápláló, mégis kalóriaszegény növény csak a XVI. században terjedt el Itália kertjein át az öreg kontinens kertjeiben. Dél-Európa országainak lakói hamar felismerték, hogy a termés narancssárga húását milyen sokféleképpen és ízletesen lehet elkészíteni. A mi szélességi fokunkon azonban a tök még így is sokáig alárendelt

szerepet játszott. Teljesen érthetetlenül, hiszen a híres görög orvos, Hippokratész már Kr.e. a IV. században lelkendezve dicsérte a gyümölcs hasznát az egészség megőrzésében. Korunk természetgyógyászai legalább ennyire értékelik a gyümölcs húsának és magjának kedvező hatását a vesze-, szív-, máj- és hólyagbetegségekben szenvedőkre. Így például ha

mindennap szerepel valamilyen tökből készült étel az étlapunkon, tökéletesen megtisztítja a vérünket, és ezzel tehermentesíti a szerveinket.

Bár a tök húsa kilencven százalékban vízből áll, és szinte alig van saját íze, fűszerekkel, cukorral, ecettel és egyebekkel új, édeskés és kellemes izhatásokat lehet elérni a belőle készült ételeknél. A gyümölcs húsa emellett levesek, szószok és egytálételek adalékaként is rendkívül ízletes.

Jó Pajtás
(Jugoszlávia)

A járszalmál

vers: Mészely József zene: László Attila

Vakációsfüzet (Románia)

Bru-ha-ha

- Mi az abszolút szárazság?
- Amikor a fák szaladnak a kutyák után.

***

- Mi a pók kedvenc regé-nye?
- ???
- A Légy jó mindhalálig.

***

Két szomszéd kerttulajdo-nos beszélget a kerítésnél.

- Hatalmas házőrző kutyá-ja van. Elégedett vele?

- De még mennyire! Ha va-lami gyanús zajt hallunk, feléb-resztjük, és tüstént ugatni kezd.

Szivárvány
(Magyarország)

Melyik a hóember árnyéka?

Napsugár (Románia)

Feladat
Milyen téli sportágakat ismersz? Melyek azok, amelyeket te is művelsz?

Gyurkovics Tibor

A nagymenő meg a kismenő

A fiú ugrált. Kis kopasz fején nagyokat csattant a labda. Jókora labda volt, nagyobb, mint a fiú feje. Ő meg magasra dobta föl, egészen az égig, a fejét meg alátartotta. Bumm! A labda ráesett a fejére, s onnan jól-rosszul elpattant. Bumm!

Két fal között játszottak. Az egyik tüzfalba poroló volt erősítve, az egyik kapu az lett. A fiú kapuja meg csak egy faldarabbal meghúzott vonalketrec.

Két másik fiú nézte a küzdelmet. Az egyik a poroló kinyúló tartóvasán ült, a kapufán, a másik csak ögyelgett. Nagy fiúk, fejjel magasabbak a kopasznál. Nyári trikójuk fölcúszott a hasukra, dögáltak:

– Rajta, Kopi! Tartsd alá a fejedet! Magasabbra dobd föl!

– Ne biztasd, mert szétmegy a feje.

– Idáig kell elfejelni, a másik kapuig! A homlokoddal, fiam, ne a fejed tejjével – okoskodott a porolón a csikos trikójú, lábát lógázó gibic. Bumm! Bumm! Csattantak a labdák a kopasz fején.

Az ellenfél nagy testű, nyolcéves gyerek volt. Derbynek szólították a fiúk. Nem strapálta magát, jól helyezte a fejeseit, kicsit földobta a lasztát, aztán fejével megcsavarta, jól megperdült, és szállt a hadonászó kopasz felé. Az kiütötte, behasalt, orrával beleöklelt – védekezett.

De nem lehet egy életen át védekezni. Még egy órán át sem. A védekezés halálra van ítélve.

A rutinos Derby csak úgy potyog-

tatta a hadonászó Kopasz keze között a labdát – a kapuba.

– Gól! – üvöltöttek a gibicek. – Gól!

– Szeded be az egyiket a másik után.

Mert ilyen az ember. Mindig az erősebbnek drukkol.

– Kapkodhatsz! Ugorj előbbre!

A kicsi földobta a labdát. Egészen magasra. Az egekig. Onnan esett a fejére. Nagyot pattant, a poroló sarkára esett.

– Kapufa!

– Dehogyis! – próbálkozott a kicsi.

– Épp a bal sarokba ment.

– Ne hülyéskedj! Itt ülök fönn. Kapufa. Peched van.

A kicsi megint földobta a labdát. Csattant a fején. Bumm!

– Nem ér! Bicikliztél! Előreszaladsz egy kilométert, és onnan fejelsz, az nem ér. Tessék a kapuból – kiabált a csikos trikójú.

– Akkor én nem nyerhetek – mond-

ta csöndesen a kopasz.

– Te akarsz nyerni? Szeded be egyiket a másik után. Most is! Már 4:0!

A kicsi hadonászott. Karjai lebegtek a levegőben. Magasra fölugrott, bummolt a fejével. De aztán elunta.

– Nem játszom. Fáj a fejem.

– Azt nem lehet, koma! Hogy képzeled? Végig kell játszani.

– De fáj a fejem.

Az orrára esett egy labda, elindult a vére.

– Semmiség, ne toj be!

– Alig szívárog.

– De fáj a fejem is. Nem tudok játszani.

– Muszáj. Be kell fejezni. Még azt mondod, hogy Derby nem tudott megverni. Magasra dobd föl a labdát, még nyerhetsz! Még semmi sincs elveszve! Balról próbálj!

Aztán Kopasz mégis elfutott. A nagy fiúk méltatlankodtak.

– Gyáva. Fáj a feje. Szép! Aztán majd azt fogja híresztelni, hogy nem tudta megverni – hízelgett Derbynek a kapufatámogató.

Derby nézte, nézte a csikos trikóját, aztán lekevert neki egy nagy frászt. Majd hirtelen, szó nélkül elindult hazafelé.

Karácsony

Hó fedi a mezőt, kertet
s kinn a réteket.
Szent karácsony ünnepe
itt van, megérkezett.

Karácsonyfát állítanak
minden egyes házban.
Szeretet s béke honol most
minden családban.

Öröm tüze ég szívében
minden embernek.
Karácsonyfa alatt
vidáman énekelnek.

Csengő csendül, s éjféلكor
szól a szép üzenet:
Jézusunk, a Messiás
ma megszületett.

Tóth Gabriella
8. oszt. Karácsfalva

Karácsony

Szent Karácsony ünnepe
eljön végre a földre.
Szeretettel telik meg
minden ember szíve.

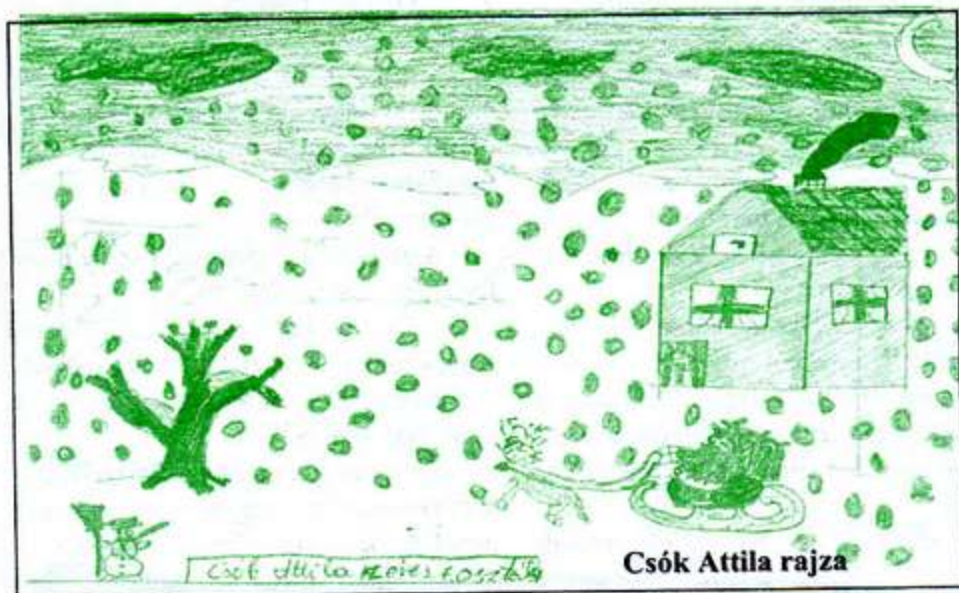
Mert megszületett Jézus,
ki minket megváltott.
Béke töltsse el most
az egész világot!

Kun Viktória
Beregsom

A nevetés

Nevetnek a gyerekek,
vicceket mesélnek.
Egymásra néznek,
és nevetnek.
Rájuk néz a tanárnő, s
mosolyog:
milyen boldogok az ő
gyermekei!

Szilágyi Olga
5. oszt. Beregszász

A tél

Megjött a tél, hideg, szeles,
hóruhája fergeteges.
Az eresze jégcsapokat rakott,
a tetőre sok-sok havat hordott.
Állnak a fák kopáran.
a madarak sem énekelnek,
mert tél van.

Kék Mária
5. oszt. Munkács

Az én kutyám

Az én kutyám Heki,
mindenki szereti.
Megőrzi a házat,
jó házőrző állat.

Parászka Emil
6. oszt. Mezőkaszony

Karácsony

Karácsony estéjén a gyönyörű fenyőfa
a meleg szobában van felállítva.
Ajándékok vannak körülötte,
boldog gyerekek nézik repesve.
Sorra meggyújtják a sok kicsi gyertyát,
s mindenki kibontja saját ajándékát.
A fenyőfát körülvéve dicsérik az Urat,
mert elküldte fiát, a mi Megváltónkat.

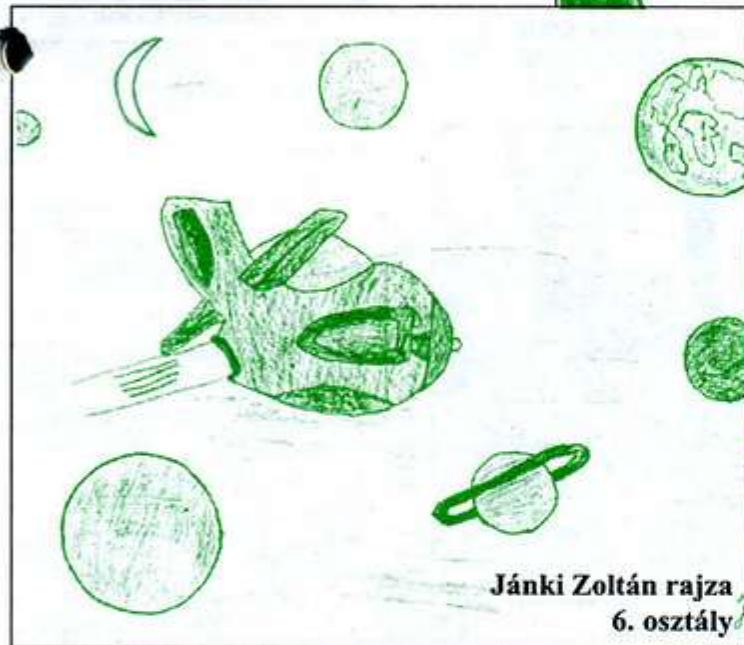
Himinec Melinda
8. oszt. Szernye

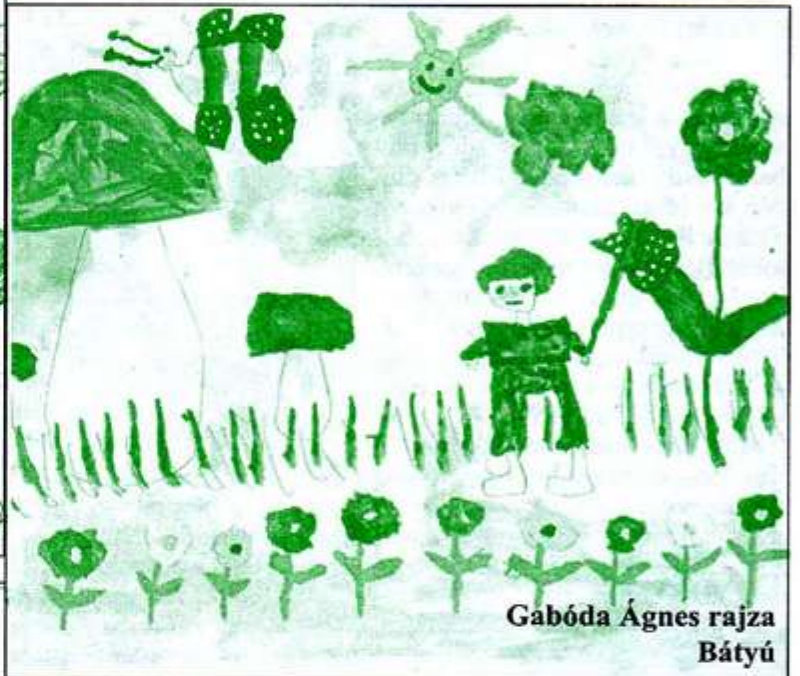
Mikulás és szánja

Közeleg a tél,
a Mikulás is visszatér.
A zsákjában minden jó:
toll, játék és mogyoró.
Szánját rénszarvasok húzzák,
az ajándékkal teli puttonyt
azon hozzák.
Mikulás vezeti őket ide,
az ablakunk eleibe.
Kiosztja az ajándékot,
továbbáll,
s te meg sem látod.

Csók Attila
7. oszt.

Jánki Zoltán rajza
6. osztály

Gabóda Ágnes rajza
Bátyú

A West zenekar

A West zenekar, hű, de jó!
Hangjuk csodás, kellemes,
hallgatják az emberek,
táncra is kerekednek.

Józsi bácsi gitározik,
sok ember csodálkozik.
Emilke mást sem csinál,
csak szintetizátorán játszikál.

Sanyi énekel, hangját változtatja,
s tovább dalol.

Géza bácsi sem lustálkodik,
Szaxofonján próbálkozik.

Mészáros Tímea
8. oszt. Aknaszlatina

Bányácsi Katalin rajza
Rát

Éjszaka

Világított a hold az égen,
ragyogtak a csillagok szépen.
Fénylett a hó,
nem volt sötét.
Télapó szánjának csengése hallat-
szott még.
Téli estén, jaj, de szép a hó,
a vidám csengőszó!
Csak minden évben jöjjön el a
kedves Télapó!

Morozovszkaja Marianna
7. oszt. tan. Beregszász

A vakációs pályázatok eredményhirdetése

A legtöbb pályamunka az „*Ó, természet, ó dicső természet!*” című rajzpályázatra érkezett. A pályázati kiírást figyelmen kívül hagyó rajzokat nem bíraltuk el. Valamennyi rajz tetszett, a legjobbaknak azonban a következőket találtuk:

Kicsik (felső korhatár 8 év) korcsoportja: I. Orosz Éva (6 éves) Dercen; II. Tóth Bianka (7 éves) Öregakli. (Harmadik díjat a zsűri nem osztott ki.)

Középső csoport (felső korhatár 12 év): I. Veres Nikolett (11 éves) Feketeardó és Komáromi Mónika (11 éves) Szernye; II. Orosz Dóra (10 éves) Dercen és Héder Zsuzsanna (10 éves) Tiszakeresztúr; III. Lakatos Judit (10 éves) Tiszabökény és Popovics Andrea (10 éves) Munkács.

Nagyok (felső korhatár 16 év) csoportja: I. Sáfí Gábor (13 éves) Tiszabökény; II. Miháljev Kolja (12 éves) Gát és Héder Karolina (12 éves) Tiszakeresztúr; III. Pákh Diána (13 éves) és Taracközi Erika (13 éves) Karácsfalva.

Bábkészítő pályázatunk nem nyerte el a tetszéseket. Talán kevés az ügyes kezű, fantáziadús Irka-barát? Nem valószínű! Mégis csupán két bábút kaptunk. Mindkettőt Tiszakeresztúrból, Héder Karolinától és Héder Zsuzsannától. Így értelemszerűen ők a bábkészítő pályázat megosztott első helyezettei. (A bábuk a szerkesztőség falát díszítik.)

Bizonyára vannak, akik előlvasva a pályázati kiírást, úgy gondolták, ők is készítenek egy madáríjesztőt, s beneveznek a versenyre. Aztán mégsem tették. Kíváncsiak vagyunk, miért nem. Várjuk a nagy *elhatározók* vallomásait... A legjobb „magyarzkodást” díjazzuk!

Veres Nikolett rajza

Vakációs olvasónapló

A beküldött olvasónaplók közül a bíráló bizottság a hetedikes Srek Timeáét (Beregszász) találta a legjobbnak. A második helyen Molnár Henrietta (Beregrákos), a harmadikon Héder Karolina (Tiszakeresztúr) végzett.

Örömmel tapasztaltuk, hogy szerettek a természetet, s szívügyeteknek tekintik a védelmét. Szép dolgozatok érkeztek az *Én is tettem valamit* című fogalmazáspályázatunkra. A győztes Jánki Zoltán (8. oszt. Tiszakeresztúr) és ?...A második helyet Baksa Katalin (7. oszt. Csonkapapi) szerezte meg, a harmadikat Pákh Diána (8. oszt. Karácsfalva).

Az első helyen ketten végeztek. Am a tréfás kedvű Irka-manó, aki folyton ott kutakodik a levelek között, kiemelte a dolgozatokat a borítékból, jól összekeverte a névcsúfolóra érkező leveleket a fogalmazásokkal. S így, amikor az elbírálásra került a sor, hiába kerestük a szép, első helyre érdemes fogalmazás íróját...A dolgozat nem volt aláírva. Sokszor leírtuk már az Irkában: **nem elég csak a borítékra feltüntetni a neveteket, minden esetben alá kell írni a levelet, a pályamunkát.** Nézzétek csak meg az Irka 2002/3. számának 21. oldalán a *Rend a lelke mindennek* című írást!

Az első helyen ketten végeztek. Am a tréfás kedvű Irka-manó, aki folyton ott kutakodik a levelek között, kiemelte a dolgozatokat a borítékból, jól összekeverte a névcsúfolóra érkező leveleket a fogalmazásokkal. S így, amikor az elbírálásra került a sor, hiába kerestük a szép, első helyre érdemes fogalmazás íróját...A dolgozat nem volt aláírva. Sokszor leírtuk már az Irkában: **nem elég csak a borítékra feltüntetni a neveteket, minden esetben alá kell írni a levelet, a pályamunkát.** Nézzétek csak meg az Irka 2002/3. számának 21. oldalán a *Rend a lelke mindennek* című írást!

Komáromi Mónika rajza

Szeretnénk megtalálni a fogalmazás beküldőjét, ezért idézünk néhány gondolatot a dolgozatból: „*Csodálatos a mi Földünk! Ha kilépünk a szabadba, élénk tárnulnak a zöld rétek, az őket díszítő számtalan vadvirág, az erdők énekes madarai rabul ejtenek minket varázslatos énekükkel.... Valóban, a természet varázsa elkápráztat minket. Észre kell azonban vennünk az ároksparton heverő szemétkupacot, a vízpartokon visszamaradt üvegeket, konzervdobozokat, a mérgező vegyszerekkel átitatott földet és vizet, az olajszállító hajók miatt szétterjedt olajfoltot a tengeren... Minden ember, aki a Földön él, tehet valamit környezetéért, hiszen ez a bolygó közös kincsünk. Ezt mindenkinek meg kell értenie!*” **A több mint két oldalas fogalmazást egyetlen helyesírási hiba sem csúfította!** Nagyon örülnénk, ha jelentkezne a dolgozat írója, s elküldhetnénk az első helyért járó jutalmat.

A *Sinyi-Sanyi sapka...* címmel meghirdetett névcsúfoló pályázatunkra nagyon kevés gyűjtés érkezett. Jutalmat Srek Timea beregszászi és Kokas Erzsébet péterfalvai pályázónk kap.

Taracközi Erika rajza

A 2002/2. szám rejtvényeinek megfejtései

17. oldal

A húsvéti tojás az élet, az újjászületés jelképe.

A sorsolás Demjén Izabellának (Rát), Kővári Bettinának (Tiszasalamon) és Szilva Klárának (Csongor) kedvezett.

20. oldal

Selymit a barka /már kitakarta, / sárga virágját bontja a som. Könyvet nyert: Bíró Brigitta (Rát), Kun Viktória (Som), Molnár Éva, Tihor Evelin (Beregújfalva).

22. oldal

A holló Mátyás király címerálat. A helyes választ beküldők közül Kődöböcz Edina (Som), Pákh Csilla és Tünde (Tiszakeresztúr), Veres Nikolett (Feketeardó) nevét sorsoltuk ki.

23. oldal

Többet ésszel, mint erővel! A szerencse Fábán Alexnek és Zoltánnak (Tiszakeresztúr), Sárközi Renátának (Csepe), Simon Dánielnek (Rát) kedvezett.

25. oldal

Ismered József Attilát?

1. Öcsöd; 2. Abháziában; 3. De szeretnék gazdag lenni, / Egyszer libasültet enni. / Jó ruhában járnai, kelni; 4. Juhász Gyula; 5. Korunk; 6. ...Galambok ültek a verebekhez; 7. Thomas Mann; 8. Villon; 9. József Jolán, 10. Irodalmit. Bodor Timea, Kiss Edina (Rát) és Dajka Emőke (Tiszasalamon) kap jutalmat.

29. oldal

Keresztjéty: Azzal keresem meg a másik kettőt.

Nyelvi játék: fukar, tükör, cukor, felhő, olló, poroszló, palló, kóló.

Szókereső: spárga, szalma, nép.

Névrejtvény: Molnár Ferenc.

Csak logikusan! 1. 135. Ugyanis hol megszorozzuk 3-mal, hol kivonunk belőle 9-et;

2. 84. Ugyanis mindig hozzáadunk

11-et; 3. 15. Ugyanis mindig kivonunk belőle 4-et vagy hozzáadunk 8-at.

A 2002/3. szám rejtvényeinek megfejtései

5. oldal.

Herman Ottó javasolta, hogy „... évente egy nap szenteljük a madarak és fák védelmében.” Minden évben május 10-én ünnepeljük a madarak és fák napját. Csak Molnár Henrietta (Rákos) és Szilva Klára (Csongor) küldött helyes választ.

14. oldal

A Mura a Dráva bal oldali mellékfolyója, határfolyó Jugoszlávia és Magyarország között.

Héder Zsuzsanna (Tiszakeresztúr), Papp Adrienn (Kigyós) és Vasas János (Beregdeda) kap jutalmat.

A rekesz tájszó kerítést jelent. A szerencse Demeter Kornéliának, Molnár Gyöngyinek (Rafajnaújfalú), Molnár Attilának (Kigyós), Polivoda Juditnak (Batár), Tóth Henriettának (Téglás) kedvezett.

17. oldal

Kárpátalja vizeiben több mint 40 halfajta él. A helyes választ beküldők közül Hidi Katalint (Csap), Lipcsenkó Alexandrát és Turóczi Viktóriát (Rafajnaújfalú) sorsoltuk ki.

20. oldal

A napsugár ultraibolya sugarai révén jótékony hatást fejt ki a szervezetre, pl. D-vitamint képez. Bimba Katalin (Szerenye), Héder Karolina (Tisza-

keresztúr) és Gurbely Brigitta kap jutalmat.

29. oldal

Védett madarak: uhu, bagoly.

Összetett szavak: könyv.

Melyik közmondást irtuk helyesen? Ne fuss olyan szerker után, amelyik nem vesz fel.

Szódominó: Az igazság vízum nélkül utazik.

Futólépésben: Új földesúr.

Nagyon sok helyes választ kaptunk, a következő megfejtőknek kedvezett a sorsolás: Balla Georgina (Zápszony), Hájas Zsolt (Bátyú), Nagy Edina (Tiszabökény), Oroszi Hajnalka (Gyula), Szabó Edina (Szalóka), Tóth Norbert (Bá-

Vorcsák Viktória rajza

tyú), Váradi Vivien (Kaszony).

Valamennyi nyertesünk a Dorcas Alapítvány és Michelberger Mária svájci támogatónk ajándékát kapja.

Ki ír nekem?

Levelezni szeretnének

Bihari Sándor (Nagyszőlősi járás, Nagypalád, Kossuth u. 53.) 11 éves. Szeret rajzolni, kerékpározni, levonót gyűjt.

Szabó Krisztián (Ungvári járás, Salamon, Béke u. 33.) 13 éves. Szeret focizni, kosárlabdázni, horgászni.

Stiliha Gabriella (Ungvári járás, Csap, Vasutasok u. 3/72.) 13 éves. Szívesen sportol, szeret olvasni, zenét hallgatni.

Kovács Bernadett (Ungvári járás, Kiszegjőc, Egry Ferenc u. 39.) 12 éves. Legkedvesebb időtöltése a zenehallgatás és a tévzés.

Varga Anett (Ungvári já-

rás, Kiszegjőc, Egry Ferenc u. 114.) Szereti a zenét.

Jócsák Erika (Nagyszőlősi járás, Tiszabökény, Mező u. 45.) 12 éves. Hobbija a tánc, szereti a zenét és a videózást. Kedvenc tantárgya a matematika, a testnevelés és a magyar irodalom.

Kiss Teodóra (Ungvári járás, Nagygejőc, Fő u. 35.) 11 éves. Hobbija a kerékpározás, rajzolás, zenehallgatás. Plüssállatkákat gyűjt.

Nagyon sok Irka-olvasó keres levelezőtársat. Címüket következő számunkban közöljük.

Kérések, kívánságok rovata

Szeretem az Irkát, és szeretném, ha lenne olyan rovat, melyben a fiatalok szívügyével foglalkozna egy személy, és tanácsot adna nekik.

Orosz Katalin, Dercen

Van ilyen rovatunk: a Szív Szilvi.

Legyen több vicc, érdekes ötlet azzal kapcsolatban, hogy ünnepek alkalmával hogyan díszítsuk fel a szobát, s kevesebb vers legyen. Legyenek könnyebbek a rejtvények.

Kovács Bernadett, Kiszegjőc

A rejtvényeknek a játék mellett az a célja, hogy gondolkodásra serkentsen. A túl könnyű rejtvényekben nem lennének örömet. Ha megoldhatatlannak tűnik egy-egy feladat, kérdezzétek meg szüleiteket, tanáraitokat és a KÖNYVEKET. A könyvtár a legjobb rejtvényfejtő hely!

Elszomorít, hogy nem

szereted a verseket. Szerencsére mások meg épp azt kérik, hogy legyen minél több vers az Irkában. Ebben a lapszámban is találsz díszítési ötleteket.

Szeretném, ha több vicc, több keresztrejtvény és találos kérdés jelenne meg, s ha több szó esne az állatokról.

Varga Anett, Kiszegjőc

Minden lapszámban, így a mostaniban is foglalkozunk az állatvilággal.

Azt szeretném, ha az Irkában színes képek jelennek meg.

Sáfi Gábor, Tiszabökény

Ezt mi is szeretnénk. Ám a színes nyomás nagyon költséges. S azt bizonyára te is észrevetted, hogy az Irkát tulajdonképpen a pedagógusszövetség ajándékként kapjátok, csupán egy jelképes összeget fizettek érte.

Rendhagyó olvasására

A Gáti Középiskolában rendhagyó olvasóórára került sor. Az 1-4. osztályos gyerekek Weinrauch Katalin írónővel találkoztak. A vendéget verseinek, meséinek előadásával leptük meg.

Nagy érdeklődéssel hallgattuk Kati néni elbeszélését arról, hogyan kezdett el verset írni.

Mindenki örömeire játékra is sor került. A Kati néni által írt és felolvasott találos kérdések helyes meg-

fejtéséért kapott Irkákat máig féltve őrizzük és lapozgatjuk.

Külön élményt jelentett, hogy kérdéseket tehettünk fel vendégünknek, s ő szeretettel válaszolt azokra. A találkozó végén Kati néni legújabb kötetét dedikálta nekünk.

Bár csak minden olvasóóra ilyen lenne! Szeretettel várjuk újra iskolánkba.

Kacsó Krisztina
4. oszt., Gát

Miért?**Miért vörös a lenyugvó nap?**

Nappal a Nap ragyogó fehér, de ha alacsonyan áll az égbolton – hajnalban és estefele –, akkor egészen mélyvörös is lehet. A napfény eredetileg fehér színű, de mégis sokféle fénysugár van benne: vörös, sárga, zöld és kék. A levegő legjobban a kék sugarakat szórja. Délután a napfénynek sokkal vastagabb levegőn kell átjutnia, mint máskor, mert ferdén jutnak el a sugarai a Földre. Ezért a kék színű sugarak egészen elfogynak belőle. Ami végül megmarad, az vörös színű. Ezért vörös a lemenő Nap.

S. Tóth László

Tudod-e, hogy

a) az emberek növényeket, madarokat, állatokat pusztítanak el, amikor mérgező hulladékot öntenek a folyókba, tavakba, tengerekbe?

b) az állati és emberi szennyvizet gyakran tisztítatlanul zúdítják ki a földekre vagy a vízbe?

c) ezzel betegségeket, járványokat idézhetnek elő?

d) a gyárak füstjének és az autók kipufogógázának belélegzése ártalmas, és elpusztítja a növényeket?

e) vidékünkön is sok olyan fa van, amelynek idő előtti pusztulását okozza a szennyezett levegő?

Kukta Peti, Kukta Panni**Nem csak lányoknak!****Hóemberkék**

Ha már van némi gyakorlatod a konyhában, megpróbálkozhatsz a mézes tésztából készült hóemberkék elkészítésével. De az sem szégyen, ha a mamádat vagy nagymamádat segítségül hívod. A díszítés viszont kifejezetten gyerekjáték, fogj hozzá bátran...

A tésztához 25 deka mézet 10 deka felolvasztott margarinnal keverj habosra. Ezután végy egy szitát, és 50 deka finomlisztet szitálj bele. Keverd el, majd szórj bele 5 deka kakaót, 1 csomag élesztőport, és végül üss bele egy egész tojást. Most fűszerezd meg 1-1 kiskanál őrölt fahéjjal és szegfűszeggel meg egy narancs lereszelt héjával. Tiszta kézzel jól gyúrd össze, és formáld belőle szép kerek cipót. Takard le, és egy fél órára tedd hideg helyre, hűtőszekrénybe vagy erkélyre. Ezalatt kartonpapírból vágj ki

egy kb. 25 centis hóembert. A tésztát beliszteztet deszkán nyújtsd ki, és egy kis késsel vágd körül a mintát. Ezután fektesd őket egymás mellé egy kiolajozott tepsire. Előmelegített sütőben süsd a süteményt nagy lánggal kb. 15 percig. A díszítéshez használj cukormázot. A cukorkákat is ezzel rögzítsd a tésztához.

**Jeles évfordulók
Magyarország
történetéből****December 25.****I. István királlyá
koronázása**

1000. december 25-én (más források és számítások szerint 1001. január elsején) a magyar törzsek nagyfejedelmét, az Árpád-házi Istvánt Magyarország királyává koronázták. István – pogány nevén: Vajk – minden valószínűséggel 975-ben született Esztergomban, Géza nagyfejedelem fiaként. Géza nyugati irányú politikája révén 996-ban István feleségül vette a bajor herceg lányát, Gizellát. Géza 997-ben bekövetkezett halála után István lett a nagyfejedelem, de hatalma ekkor még csak az ország középső és északi részére terjedt ki.

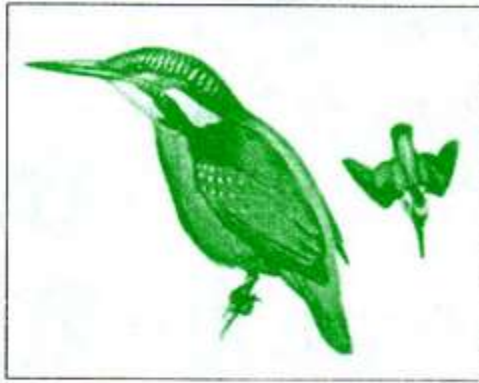

István hatalmával szemben mind a pogány szokásokat követő rokonsága (Koppány), mind az egyes törzsi államok (erdélyi Gyula, Ajtony) felléptek. István válaszul elé került: az addigi laza törzsközösséget vagy egy erős keresztény királyság megteremtését választja. István az utóbbi mellett döntött, s így 1000-ban koronát kért és kapott II. Szilveszter pápától. I. István (uralk.:997-1000 nagyfejedelem; 1000 és 1038 király) megkoronázott királyként hozta létre az európai mintájú, egységes magyar államot.

Jégmadár

Ritkán kerül szem elé, de első látásra is felismerhető. Hátoldalán ragyogó smaragdzöld és zománcos fényű kék színek csillognak. Fejoldala és testalja rötös aranybarna. Teste zömök, feje aránylag nagy. Tör alakú csőre hosszú és hegyes. Szárnya és farka rövid, apró lába élénkpiros. Rendszerint meredek partoldalak mentén, víz fölé nyúló ágon lesi az alatta elúszó apró halat vagy vízi rovarot. Zsákmányát megpillantva eleven szigonyként zuhan a vízbe, majd

pergő szárnycsapással száll vissza lakóhelyére. Hangja éles, vékony hangú „tiit, tiit”-szerű sikkantás. Élőhelye: folyók,

ÉRDEKES ÁLLATOK

patakok, csatornák, tavak. Télen a tengerpartok mentén, mocsaras ár-árpály területen is feltűnik. Meredek folyópartok oldalába vájt üregekben fészkel. Magyarországon szórványosan költ. Elég gyakori téli vendég.

Kevés madárról írtak olyan szépen, ahogyan Szepesti Attila a jégmadárról:

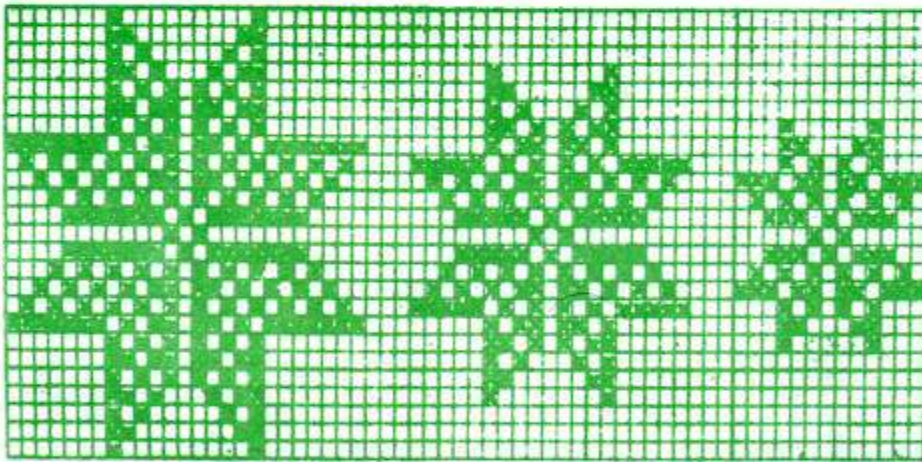
*Patak bolyongó vándora.
A háta zöld, a szárnya kék.
Isten szemében felragyog,
ahogy a föld, ahogy az ég.*

Csillagos szett

Elkészítéséhez 140 cm széles hímzövászonból 35 cm, piros hímzőfonal és 4,5 cm széles, 280 cm hosszú fehér csipke szegőző szükséges. Mérete: 66x35 cm.

A munka megkezdése előtt a vásznat kiszabjuk, és 1 cm szélesen visszahajtván elszegjük. A leszámolható rajz szerint a csillagok helyét bejelöljük a vásznon (90x32 cm), és az alapanyag 2x2 nyílását kereszt-szemekkel átöltjük. (7 öltés = kb. 2 cm)

Végül a csipkeszegélyt rávarrjuk a szélére.

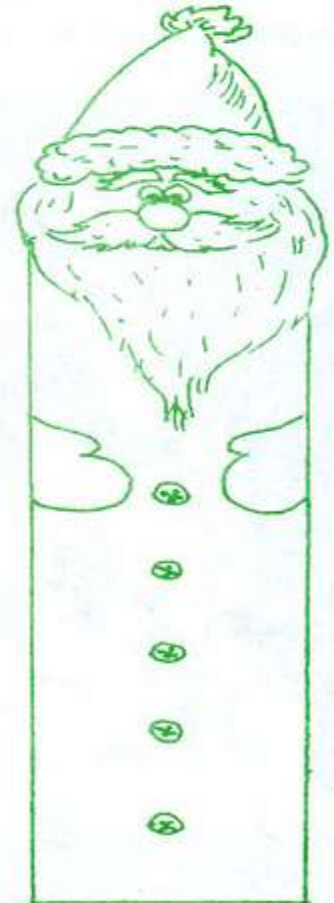

Könyvjelző Mikulás

Ötletes ajándék Mikuláskor, de kedvenc könyvjelzőnk is lehet.

Anyagszükséglete: piros filccsik, fehér filc, 2 db fekete gomb.

Elkészítése: A könyvjelző csik alapja egy 5 cm széles és 15 cm hosszú piros filccsik. Fehér filcből kivágjuk a sapkát, 2 db kesztyűformát és a szakállat. A csik végére felragasztjuk a sapkát, majd kis helyet kihagyva alá a szakállat, és a könyvjelző közepére a kesztyűket. Végül felvarrjuk szemnek a két fekete gombot.

UBORKAFA

Ha már semmire nem maradt idő, egy jókora kígyó-uborkából az utolsó percben is varázsolhatsz a vacsorához egy ehető karácsonyfát.

Távirat

Kiolvasunk egy játékvezetőt.

Mindenki a helyén ül, csoportban. Ceruza, papír előttük. A játékvezető mond egy olyan szót, amelyben a betűk száma tiznél kevesebb. A játékosoknak ebből egy értelmes táviratot kell összeállítaniuk úgy, hogy a távirat minden szava az adott szó betűivel kezdődjék, abban a sorrendben, ahogy a szó tartalmazza. Pl.: az adott szó *alma*. Akkor a távirat lehet: *Amikor lehet, megyek!* – *Aladár*.

Vagy az adott szó: *város*. Ekkor a távirat: *Vilivel állandóan regényt olvasunk.* – *Sándor*

Az győz, aki a megadott idő alatt (5 perc) a legérdekesebb vagy legréfásabb táviratot készíti. Ebben a játékvezető dönt.

A nyertes lesz az új játékvezető.

Meseszerkesztés

A kiosztott cédulára mindenki ír egy főnevet. A játékvezető összegyűjti, összekeveri és lediktálja őket. A játékosok leírják egy lapra, s ebben a sorrendben kell beépíteniük őket egy fogalmazásba. A szavakat felsorolásként nem lehet felhasználni. A fogalmazásnak minél rövidebbnek, de befejezetteknek kell lennie.

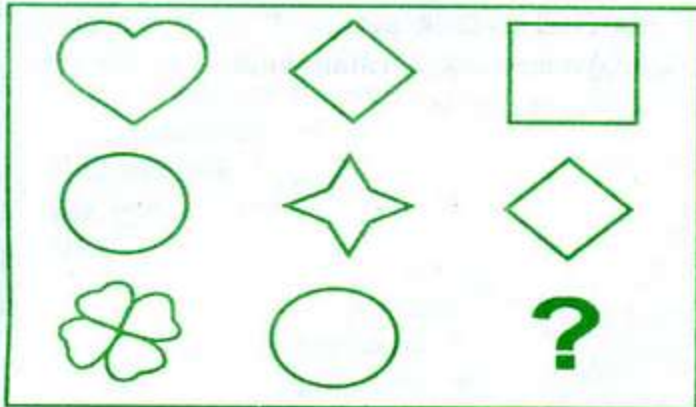
A végén a játékvezető zsűrit alakít, mely megállapítja, hogy melyik a legsikerültebb mese.

Tüsszentés

A négy csoportba osztott játékosok között kiosztja a vezető a négy szót: *herc, pikk, treff, ász*. Ha vezényletűre egyszerre mondja mindenki, tüsszentésnek hangzik.

Melyiket a három közül?

A figurák egy bizonyos logika szerint vannak elhelyezve. Melyik figura kerül a kérdőjel helyére?

1. 2. 3.

Más szóval

A három főisten egyike +
egyesülethez tartozik =
homokpuszta más
szóval

Állatos betűrejtvények

Ty Ty Ty
Ty Ty Ty   ú

ya

H₂O SLA

Q Fe Z

Duo Duo

Mai rejtvényeinket a Nagyváradon megjelenő Szemfüles Agypörgetőből válogattuk.

Hangjegy-rejtvény

A hangjegyek egy híres zeneszerző nevét rejtik.

Csoportkép

Aki áll, az Flóra, ugyanolyan színű a haja, mint Anának, és ugyanolyan szoknya van rajta, mint Tímeának. Tímeának ugyanolyan színű a haja, mint Máriának, aki ugyanúgy van felöltözve, mint Róza, aki ül. Hogy hívják az öt hölgyet a képen?

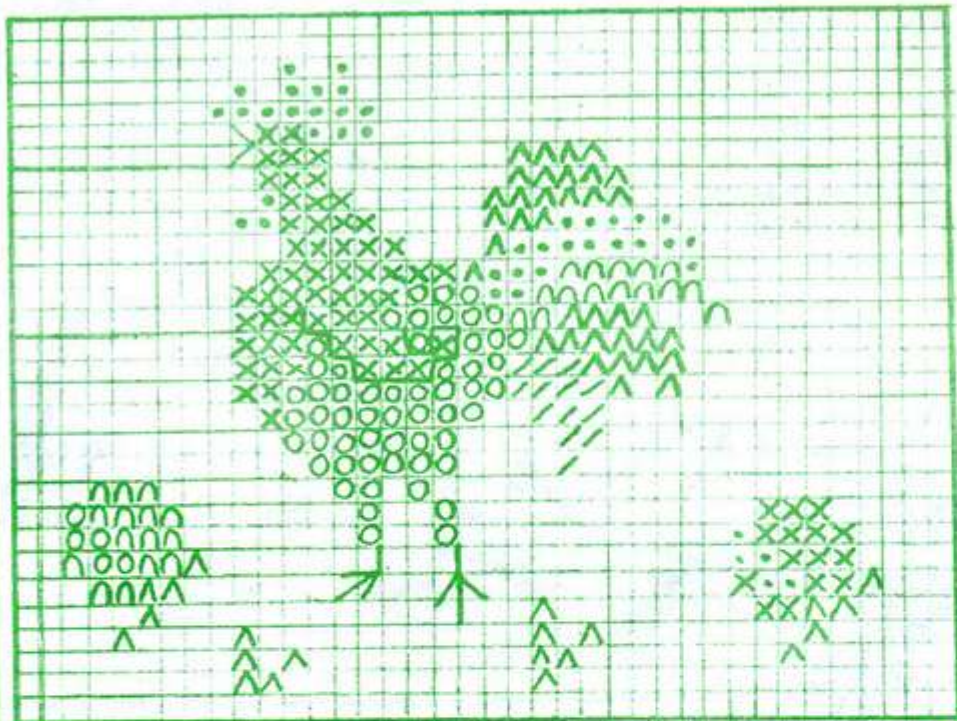
Beküldési határidő:
2003. január 31.

Tündérujjak

Karácsonyi ajándékkötletek

Kiskakas

Hímezzetek keresztöltéssel kis faliképet, amely ha elkészül, szép ajándék édesanyának, nagymamának, barátaitoknak. A hímzés egyszerű, a minta könnyű. Jó szórakozást!

Jelmagyarázat:

- bordó
- x tűzpiros
- citromsárga
- o narancssárga
- ∧ füzőld
- / kék

A kakas csőre narancssárga, a lába bordó száröltés. A szárnyát hangsúlyossá tehetitek, ha az adott helyen sötétbarnával körbevarrjátok a kontúrt. Szemét szintén sötétbarnával jelöljétek.

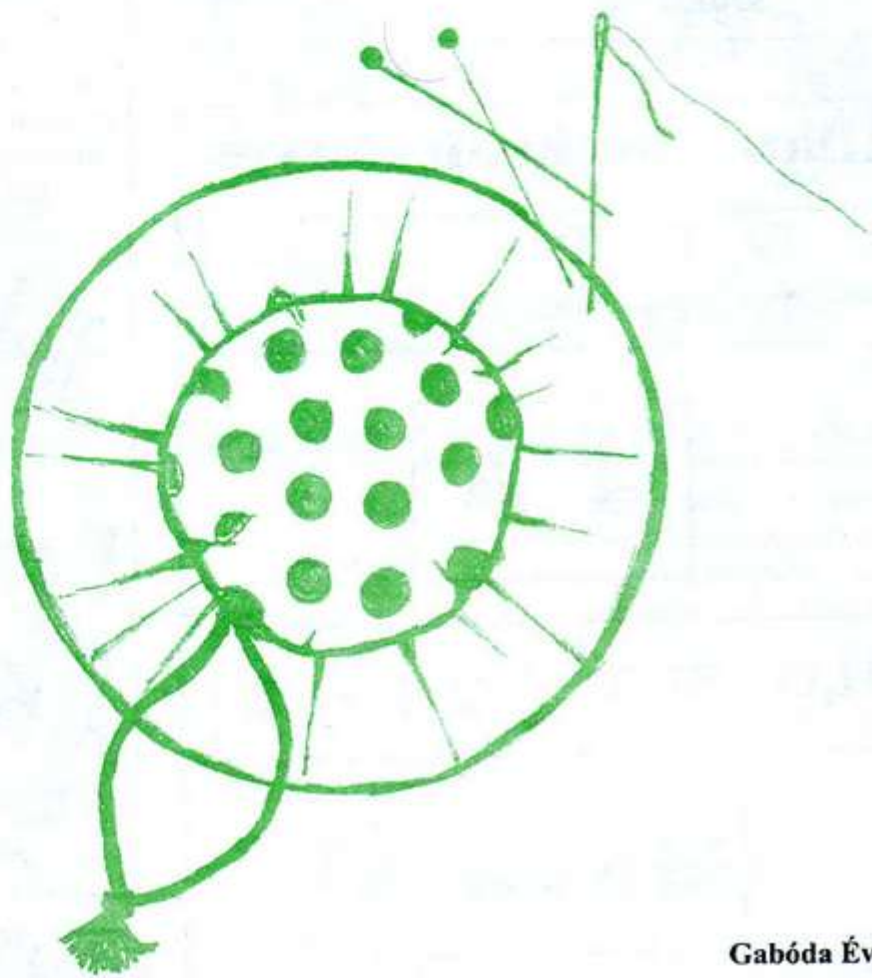
Tűpárna

Örömet szerezhetnek a család nőtagjainak egy magatok készíttette tűpárnával.

Átmérője: kb. 9 cm

Hozzávalók: Színben harmonizáló karton- vagy vászonmaradék, műszaki rajzlap, vatta a töméshez, fehér cérna, kb. 35 cm színes zsinór.

Vágjatok ki rajzlapból egy 9 cm átmérőjű kört, ez lesz a karima betéte. Az anyagból szabjatok egy 16 és egy 11 cm átmérőjű körlapot. A nagyobbak a szélét előöltéssel varrjátok körbe, a kartonlapot helyezték a közepére, húzzátok össze a cérnát, és jól varrjátok el. A kisebb lapot ugyanígy varrjátok körbe, de a közepére vattát tegyetek. Húzzátok össze a szálat és varrjátok el. A párnácskát illesszék az anyaggal bevont kartonlapra (a varrott részek legyenek egymáson) és varrjátok őket össze úgy, hogy az öltések ne látszódjanak. A színes zsinórt kössétek a kalapra, végét csomózzátok el, így akasztója is lesz a tűpárnának.

Gabóda Éva

Csanádi Imre

Négy testvér

Év múlik, évet ér,
egymást hajtja négy testvér:
víg tavasz, virághintő,
koszorús nyár, kalászdöntő,
ősz, gyümölcserlelő,
tél, havat terelő.

DÖNGICSEŐ

 ÓVODÁSOK MELLÉKLETE · SZERKESZTI GABÓDA ÉVA

Gazdag Erzsi

Hozott a szél
zúzmarát

Hozott a szél zúzmarát,
fák fejére koronát.
Most minden fa kiskirály,
s Dér-országban dirigál.

Jaj, dehogyis dirigál,
dideregve szundikál,
koronája nyűg neki,
nyögve, sirva viseli.

Hoz a tavasz igazit,
dérkoronát letaszit,
s rüggyel, lombbal fonja át
tavaszi fák homlokát.

Donászi Magda

Karácsony

Karácsonyfa, karácsony,
Aranydió zöld ágon!

Csilingelő csöngettyű,
A fenyőfa gyönyörű.

Csillagszóró, gyertyafény
Ég a fenyő ünnepén.

Békét egész világon,
Azt hozz, azt hozz, karácsony!

Találós kérdések

Királyné ül székébe,
Tiszta, tiszta fehérbe
Könny csorog az ölébe.
Mi az? (gyertya)

Télen szalad sebesen,
nyáron hever esendesen.
(szánkó)

Ereszen nő füresa fa:
sudara lefelé,
gyökere meg felfelé.
(jégsap)

Karácsonyfa, karácsony...

Itt egy szép fenyőfa! Akkor válik belőle karácsonyfa, ha feldíszíted. Rajzolj rá díszeket, alá pedig ajándékokat. Olyanokat, amelyeneket a Jézuskától kapni szeretnél.

A cinke és a szél

Tölgyfa ágán üldögélt a cinege. Tollát borzolgatta a szél. Fázott.

– Hú, de hideg vagy – mondta a szélnek –, bizony fújhatnál melegebbet is!

– Elég meleget fújtam a nyáron – felelte a szél. – Most tél van, hideget kell fűjnom.

– Ne mérgeződj – mondta a cinege. – Az a bajod, hogy mindig mérgeződsz, aztán megöregszel időnap előtt. Úgy jársz, mint a héja, aki a hegytetőn lakik.

– Hogyan járt a héja? – kérdezte a szél, és suttogóra fogta a hangját, hogy jobban hallhassa a cinege meséjét.

– Úgy járt, ahogy mondom. Mindig csak mérgeződött, vijjogott, s egy szép napon megártott neki a sok méreg, kihullott a tolla, megöregedett. Most ott gubbaszt a hegy tetején. Nem tud felrepülni, mert a szárnya tollát is elhullatta. A kánya mesélte, ő látta. Sajnálta is szegényt. Háromszor is elkiáltotta, milyen kár érte: „Kár, kár, kár!”

– Milyen ostobaság – süvöltötte a szél. – Tudnivaló, hogy én nem

szorulok semmiféle tollakra, ha repülni akarok!

– Másképpen is pórul járhat az ember a méregtől. Nem hallottad a vakond esetét?

– Nem hallottam. Meséld csak el! – kérte a szél. S most már egészen elhallgatott, úgy figyelt a cinke meséjére.

– Itt lakott a vadrózsabokor tövében. Véletlenül vájta az alagútját a bokor töve alá. Későn vette észre, hogy a gyökerek útját állják. De ettől úgy megmérgeződött, hogy csak azért is ott akart lakni, ahol a rózsabokor. Addig erősködött, míg dühében befúrta a fejét két ikergyökér közé, de visszahúzni már alig tudta, a gyökerek ráfonódtak a nyakára, és csak nehezen menekült meg. A mezei pocoktól hallottam a történetét. Ugye milyen elszomorító?

– Ostobának elég ostoba történet – visitotta a szél. – Rám egy cseppet sem vonatkozik. Hiszen nem lakom a föld alatt.

– Hohó – kiáltott a cinege –, te is befújkálsz minden lyukba. Ha nem is a föld alá, de minden ág közé be-

bújsz. Szeretném tudni, mi örömet találsz az ilyen gyerekes bújócskában. Te, aki olyan hatalmas vagy, hogy a legmagasabb sziklára is játszva fölléphetsz, akár egy óriás! Mégis itt töltöd a kedvedet ezen az alacsony tölgyfán. Félek, hogy máris megöregedtél, és nem futja az erődből magasabb kirándulásokra.

No, de erre már a szelet is elfutotta a méreg.

– Sajnálom, hogy szóba álltam veled, kis ostoba. De minek is hallgattam itt unalmas és semmitmondó meséidet? Át kell ugomnom a Kárpátokba, vár rám az északi szél. Még majd elkésem miattad!

S ezzel süvítve elszáguldott. Nyomában olyan csendesség támadt, hogy még a levegő is megnyhült kicsikét.

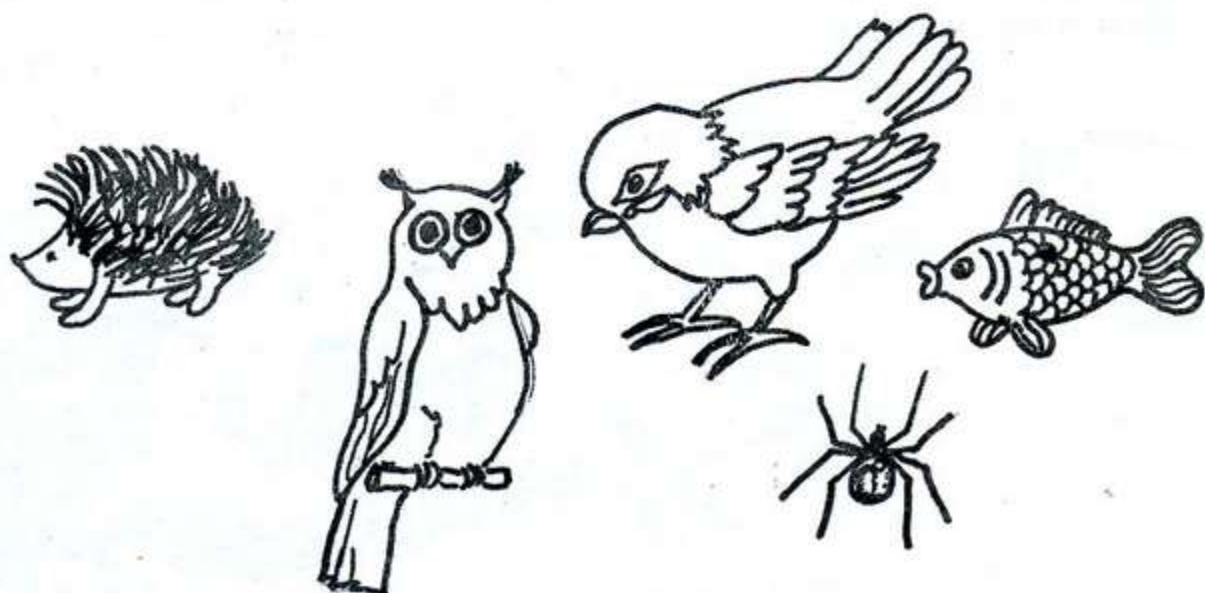
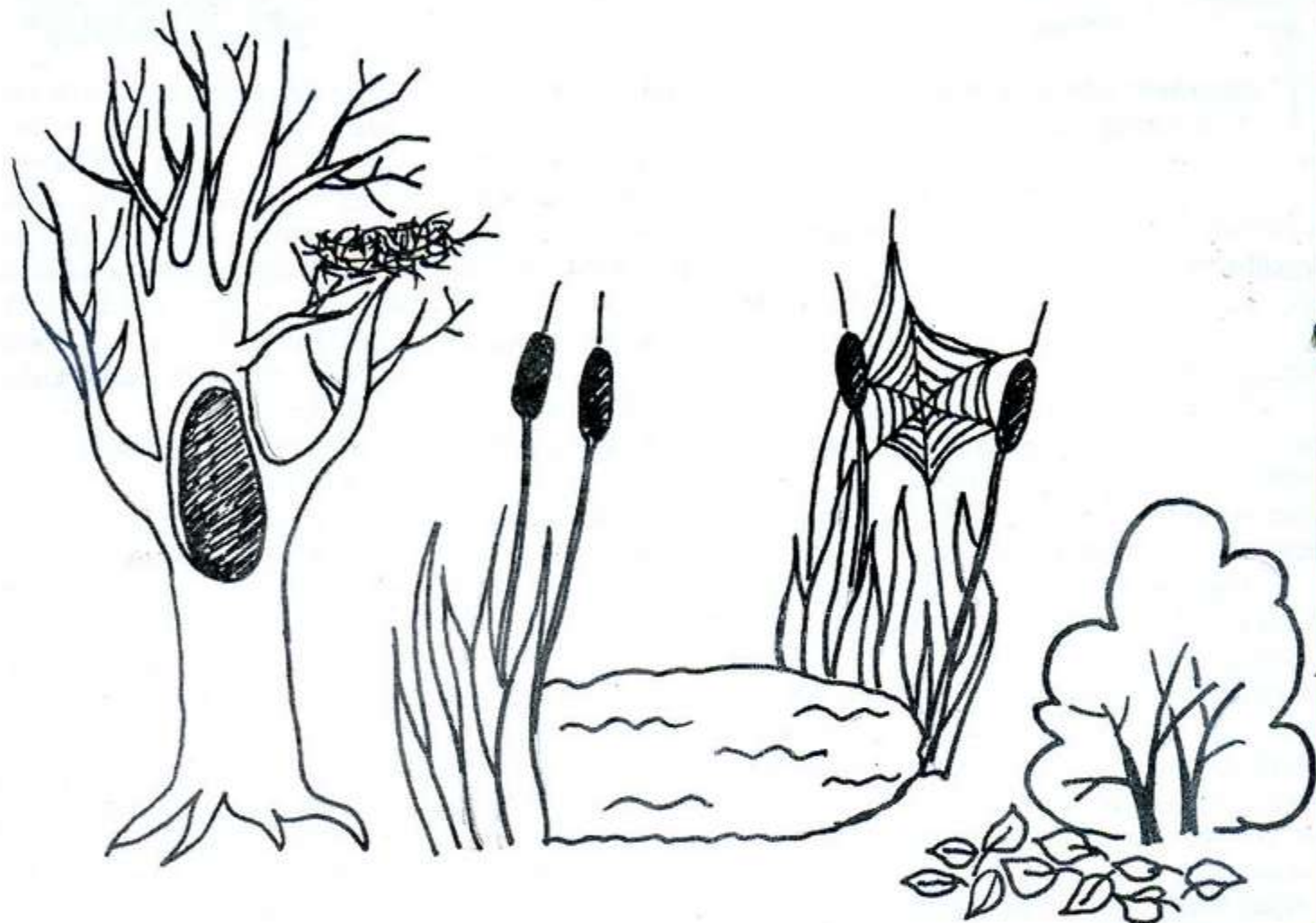
A kicsi cinege éppen csak erre várt. Összerendezte szétborzolt tollacskáit, szárnya alá dugta a fejét. Aludni készült, mert közben egészen besötétedett.

– Szél nélkül valahogy csak kibírom ezt a hideg téli éjszakát – suttogta vidáman.

Melyik a házuk?

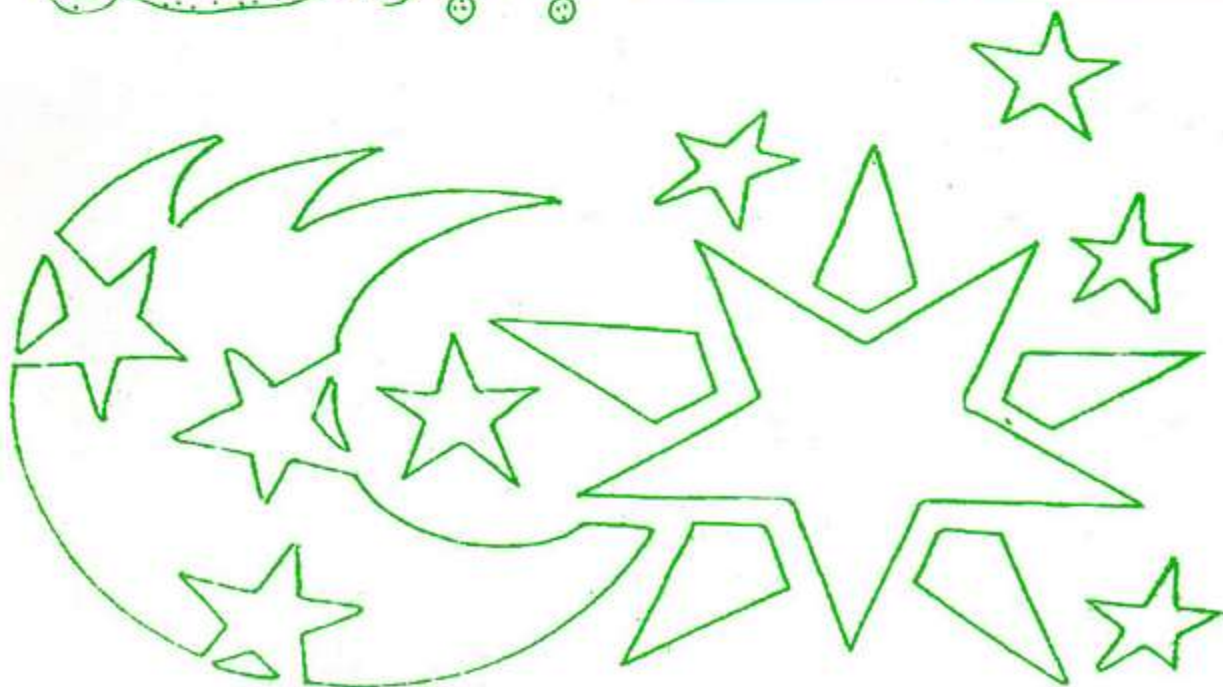
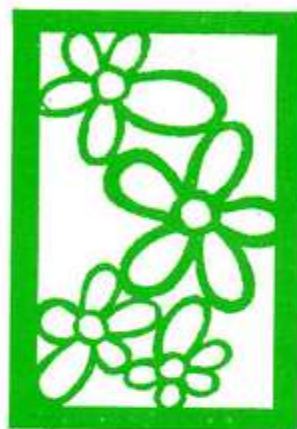
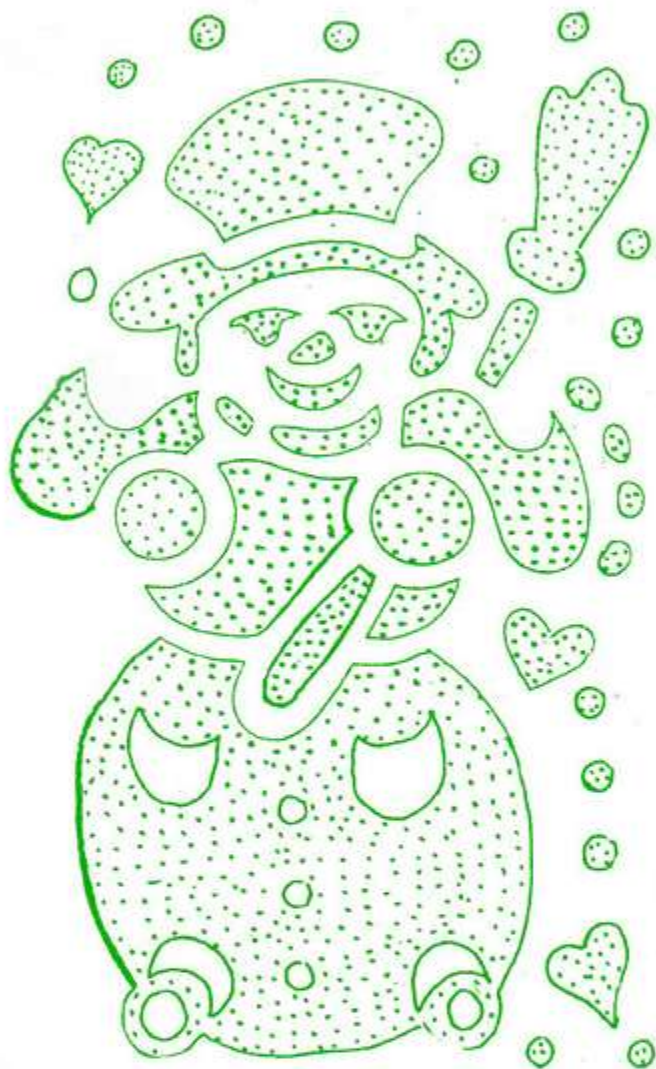
Itt a tél. Mély álomba merült a természet. Minden kis állat behúzódik saját szállására. Legtöbben téli álmukat alusszák, amelyik mégsem, az is szívesen bújjik el „házában” a hideg elől. A képen látható állatok közül vajon ki hol lakik? Kösd össze vonallal! Tudod-e, melyik állat mivel táplálkozik? Rajzold a képre. Színezhetsz is.

Ünnepi ablakok

A boltban vásárolt dekorációnál kedvesebbek a magad készíttette ablakdíszek. Csupán papír, esetleg szalma vagy rafia, olló, cérna, festék és sok-sok ötlet szükséges ahhoz, hogy egyedivé varázsold ablakod.

Íme néhány ötlet:

Jég! Jég! Jég!
Palota az ég!
Veress Miklós

IRKA
A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG
GYERMEK LAPJA

2002/5. szám (november)

Főszerkesztő: P. Punykó Mária

Szerkesztők: Gabóda Éva, Kovács Erika

Grafika: Jankovics Mária, Tördelőszerkesztő: Kacsur Gusztáv

Szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök), Jankovics Mária,
P. Punykó Mária

Készült a Beregszászi Járási Nyomdában, 90200, Beregszász,
II. Rákóczi Ferenc tér 1.

Rendelésszám: Pédányaszám: 5000

Lapengedély száma: 3T No. 63.

MEGJELENIK AZ ILLYÉS KÖZALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL
Levelezési cím: c/o P. Punykó Mária, 90200, Beregszász, Tamás Mihály u. 5.
FORGALOMBA KERÜL A KMPSZ TERJESZTÉSÉBEN